[2019] 12 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 1125

ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ

ਬਨਾਮ

ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਓ. ਆਰ. ਐੱਸ. (ਸਮੀਖਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸੀ. ਆਰ. ਐੱਲ.) 2018 ਦਾ ਨੰਬਰ 228) ਵਿੱਚ

(2018 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ No.416) ਅਕਤੂਬਰ 1,2019

[ਅਰੁਣ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਐੱਮ. ਆਰ. ਸ਼ਾਹ ਅਤੇ ਬੀ. ਆਰ. ਗਾਵੀ, ਜੇ. ਜੇ.]

ਮਹਾਜਨ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਨੇ [2018] 4 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 877 ਵਜੋਂ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ 1989 ਦੇ ਐਕਟ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ। - (iii) 1989 ਦੇ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਮੰਨੀ ਗਈ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਸਿਰਫ ਨਿਯੁਕਤੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਐਸ. ਐਸ. ਪੀ. ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੈਰ-ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ; (iv) ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਕੀ ਦੋਸ਼ 1989 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਕੇਸ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਉਹ ਵਿਅਰਥ/ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਨਹੀਂ ਹਨ-ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕੀਤੀ ਗਈਃ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਦੁੱਖ ਝੱਲਿਆ ਹੈ; ਅਨੁਛੇਦ 15 ਅਤੇ 1989 ਦੇ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਸੁਰੱਖਿਆਤਮਕ ਵਿਤਕਰੇ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ-1989 ਦੇ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਗੰਭੀਰ ਹਨ-ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ 'ਤੇ ਸਵਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ-ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਲਈ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਨੁਕਸਾਨਦੇਹ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ' ਤੇ ਅਖੌਤੀ ਉੱਚ ਜਾਤੀਆਂ/ਆਮ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਲਈ-ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਜੋ ਜਾਇਜ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ, ਉਹ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵਿਆਖਿਆਤਮਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ-ਝੂਠੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ, ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਜਾਤੀ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਾਰਨ-ਇਹ ਮਨੁੱਖੀ ਅਸਫਲਤਾ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਜਾਤੀ ਕਾਰਕ ਦੇ ਕਾਰਨ-ਕੁਝ ਝੂਠੇ ਮਾਮਲੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਲਈ ਆਧਾਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। 482, ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਸੀ., ਪਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕਾਰਨ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਬਦਲਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ-ਸਾਲ 2016 ਵਿੱਚ 1989 ਦੇ ਐਕਟ ਤਹਿਤ 47,000 ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਾਮਲੇ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ-ਇਹ ਚਿੰਤਾਜਨਕ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਇਹ ਐਕਟ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕਾਰਨ ਹੈ-ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਐੱਸ. ਸੀ./ਐੱਸ. ਟੀ. ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿਪੋਰਟ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਮੁੱਢਲੀ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਐਸ. ਪੀ., ਜਦੋਂ ਕਿ Cr.PC ਤਹਿਤ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸੰਗੀਨ ਅਪਰਾਧ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਰਿਪੋਰਟ ਤੁਰੰਤ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਉੱਚ ਜਾਤੀ ਦੁਆਰਾ ਰਿਪੋਰਟ ਤੁਰੰਤ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੁਰੰਤ

ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੁਰੱਖਿਆਤਮਕ ਵਿਤਕਰੇ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। 15, 17 & 21– ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ (iii), (iv) ਐਸ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜਾਪਦੇ ਹਨ। 18, 1989 ਐਕਟ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਐੱਮ. ਪੀ. ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਉਦੇਸ਼ਪੂਰਨ ਵਿਆਖਿਆ ਦੁਆਰਾ ਢੁਕਵੇਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਬੰਧ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਆਰ. ਕੇ. ਬਲੋਥੀਆ [1995] 1 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 897-ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੀ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕਲਪਨਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨੀ ਰੰਗ ਰੱਖਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਅਦਾਲਤਾਂ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇੱਕ ਖੇਤਰ ਹੈ-ਜੇ ਹੱਦ 'ਤੇ, ਨਿਯੁਕਤੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਐਕਟ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਹੀ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ-ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੇਚੀਦਗੀਆਂ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ-ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਗੈਰ-ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਲਈ ਐਸ. ਐਸ. ਪੀ. ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਅਣ-ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ-ਕਿਉਂਕਿ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਅਥਾਰਟੀ/ਐਸ. ਐਸ. ਪੀ. ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਦਰਜ ਕਰਨ ਅਤੇ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਪੜ੍ਹਤਾਲ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਰੱਦ ਹੋ ਗਏ ਹਨ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨੰ. ((iii), (iv) ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ-ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨੰ. (v) ਇਹ ਵੀ ਅਲੋਪ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ-ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ-ਕਲਾ। 15, 17, 21 ਅਤੇ 142-ਕੋਡ ਆਫ਼ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ, 1973-ਐਸ. 2(c), 41,197,438 ਅਤੇ 482-ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ (ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਰੋਕੂ) ਨਿਯਮ, 1995 - r. 7 (2)-ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ (ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਰੋਕੂ) ਸੋਧ ਨਿਯਮ, 2016।

ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ (ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਰੋਕੂ) ਐਕਟ, 1989 18 – ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆਃ ਐਸ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ. 18 ਇਸ ਨੂੰ Art.21-ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ-Art.21 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਸੁਭਾਸ਼ ਕਾਸ਼ੀਨਾਥ ਮਹਾਜਨ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਵਜੋਂ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ ਗਈ [2018] 4 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 877 ਨੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਕਿ 1989 ਦੇ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਸਿਰਫ ਨਿਯੁਕਤੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ; ਐੱਸ. ਐੱਸ. ਪੀ. ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੈਰ-ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਕੀ ਦੋਸ਼ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਕੇਸ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਉਹ ਵਿਅਰਥ/ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਨਹੀਂ ਹਨ-ਆਯੋਜਿਤਃ ਏ ਲਈ ਰਾਖਵੇਂ ਖੇਤਰ ਉੱਤੇ ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਅਤੇ ਅਨੁਛੇਦ 15 (4) ਅਧੀਨ ਦੱਬੇ-ਕੁਚਲੇ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਸੁਰੱਖਿਆਤਮਕ ਵਿਤਕਰੇ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹਨ ਅਤੇ ਅਨੁਛੇਦ 144 ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵੀ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਹਨ-ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਯਾਦ ਕੀਤੇ ਗਏ-ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ (ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਰੋਕੂ) ਐਕਟ, 1989।

ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ-ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਅਤੇ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ-ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਮੀਖਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ

ਰੱਖਿਆਃ 1.1 ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ (ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਰੋਕੂ) ਐਕਟ, 1989 ਦੀ ਧਾਰਾ 18 ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 21 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਦੁੱਖ ਝੱਲਿਆ ਹੈ; ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 15 ਅਤੇ 1989 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਤਹਿਤ ਸੁਰੱਖਿਆਤਮਕ ਵਿਤਕਰੇ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਕਾਨੂੰਨ ਤਹਿਤ ਸਾਰੇ ਅਪਰਾਧ ਸੰਗੀਨ ਹਨ। ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ ਸਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ 'ਤੇ ਰੱਖਦੀਆਂ ਹਨ। ਮੌਜੂਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਅਨੁਸਾਰ, ਨਿਯੁਕਤੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕੋਲ ਕਿਸੇ ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਜਾਂ ਰੋਕਣ ਦੀ ਕੋਈ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਐੱਸ. ਸੀ./ਐੱਸ. ਟੀ. ਅਜੇ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸਮਾਨਤਾ ਅਤੇ ਨਾਗਰਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨਾਲ ਅਜੇ ਵੀ ਵਿਤਕਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਫਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਸਮਾਜ ਦਾ ਅਸਮਾਨ ਅਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਵਰਗ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਵਰਗ ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਅਤੇ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਸਮਾਜਿਕ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਬਾਹਰ ਰਹੇ ਹਨ। [ਪਾਰਸ 19,37,38 ਅਤੇ 41] [1150-ਬੀ; 1167-ਬੀ-ਸੀ; 1168-ਡੀ-ਈ]

1.2 ਸਨਮਾਨ ਨਾਲ ਜਿਊਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਸਨਮਾਨ ਨਾਲ ਮਰਨ ਦਾ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਧਾਰਾ 21 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਗਰਾਂਟ ਉਹਨਾਂ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਨੂੰ ਪਾਇਆ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ 1989 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਚੰਗੀ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਾ ਨਿੱਜੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਾ ਇੱਕ ਤੱਤ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੁਆਰਾ ਜੀਵਨ, ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਅਨੰਦ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਬਰਾਬਰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਧਾਰਾ 21 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਨਾਗਰਿਕ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਇੱਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੱਤ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, 1989 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਧਾਰਾ 14 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਤਹਿਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 15 (4) ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਜਾਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਛੜੇ ਵਰਗਾਂ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਅਪਵਾਦ ਤਿਆਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਨਿਜੀ ਵਿੱਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਭਾਵੇਂ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਬਿਨਾਂ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ, ਸਮੇਤ ਵਿੱਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਾਖਲੇ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 15 (5) ਦੇ ਤਹਿਤ ਹੋਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਨੁਕਸਾਨਗ੍ਰਸਤ ਸਮੂਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸਹਾਇਤਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਗਰੀਬੀ ਅਤੇ ਨੀਵੀਂ ਸਮਾਜਿਕ ਸਥਿਤੀ ਤੋਂ ਉਭਾਰਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 15 (4) ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹੋਰਾਂ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਆਮ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਵਿੱਚ ਵਧੇਰੇ ਸਖਤ

ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਿਆ ਜਾ ਸਕੇ ਜੋ ਅਸਮਾਨਤਾ ਪੈਦਾ ਕਰੇਗੀ ਜੋ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨਜ਼ੂਰ/ਕਲਪਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਨਕਾਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਹੋਵੇਗੀ ਜੋ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਯੋਜਨਾ ਦੁਆਰਾ ਸਮਰਥਿਤ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਬਲਕਿ ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੋਵੇਗੀ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਲਈ ਇਹ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਦੂਜਿਆਂ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਖੌਤੀ ਉੱਚ ਜਾਤੀਆਂ/ਆਮ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਨੁਕਸਾਨਦੇਹ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਰੱਖੇ। ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਵਿਤਕਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜੋ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ, ਉਹ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵਿਆਖਿਆਤਮਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨ, ਭਾਵ 1989 ਦਾ ਐਕਟ, ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ 2016 ਵਿੱਚ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਕੀਲ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਏ ਜਾਣੇ ਹਨ। ਪੀੜ੍ਹਤਾਂ ਦੇ ਮੁੜ ਵਸੇਬੇ, ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਲਈ ਵੀ ਪ੍ਰੋਤਸਾਹਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। [ਪਾਰਸ 45,47 ਅਤੇ 48] [1170-ਸੀ-ਈ, ਜੀ; 1171-ਏ-ਈ]

1.3 ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਇੱਕ ਵਰਗ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉੱਚ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਜਾਂ ਕੁਲੀਨ ਵਰਗ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਇਸ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੇ। ਝੂਠੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਜਾਤੀ ਕਾਰਨ ਹੈ। ਇਹ ਮਨੁੱਖੀ ਅਸਫਲਤਾ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਏ ਦੇ ਕਾਰਨ ਜਾਤੀ ਕਾਰਕ. ਜਾਤੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਕੰਮ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਪਛੜੇਪਣ ਕਾਰਨ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਝੂਠੀ ਵੀ ਹੋਵੇ। ਜੇਕਰ ਇਹ ਗਲਤ/ਅਸਪਸ਼ਟ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਨੁਕਸਦਾਰ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਜਾਤੀ ਕਾਰਕ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਮਨੁੱਖੀ ਅਸਫਲਤਾਵਾਂ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੋ ਝੂਠੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦਾ ਆਧਾਰ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕਾਰਨ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਬਦਲਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਆਈ. ਡੀ. 1 ਦੀ ਧਾਰਾ 482 ਤਹਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਧਿਆਨ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਪਰਾਧ ਰਿਕਾਰਡ ਬਿਓਰੋ, ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਲ 2016 ਵਿੱਚ 1989 ਦੇ ਐਕਟ ਤਹਿਤ 47,000 ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਾਮਲੇ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਹ ਗਿਣਤੀ ਚਿੰਤਾਜਨਕ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਇਹ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਕਾਰਨ ਹੈ। ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਜੋਂ ਮੰਨਣਾ ਜੋ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਤਹਿਤ ਝੂਠੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਵਿੱਤੀ ਲਾਭ ਵਜੋਂ, ਬੁਨਿਆਦੀ ਮਨੁੱਖੀ ਸਮਾਨਤਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੋਵੇਗਾ। ਤੇਜ਼ਾਬ ਹਮਲੇ, ਐੱਸ. ਸੀ./ਐੱਸ. ਟੀ. ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਜਿਨਸੀ ਸ਼ੋਸ਼ਣ, ਬਲਾਤਕਾਰ, ਕਤਲ ਆਦਿ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿੱਤੀ ਲਾਭ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਤੁਰੰਤ ਐੱਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਮੰਦਭਾਗੀ ਸਥਿਤੀ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼

ਵਿੱਚ ਅਜੇ ਵੀ ਜਾਤੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਪ੍ਰਚੱਲਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਲੋਕ ਝੁੱਗੀਆਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ, ਗੁੰਬਦ ਦੇ ਹੇਠਾਂ, ਅਤੇ ਉਹ ਅਜਿਹੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅਜਿਹਾ ਵਿਵਹਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਐੱਸ. ਸੀ./ਐੱਸ. ਟੀ. ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿਪੋਰਟ, ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਮੁੱਢਲੀ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਐੱਸ. ਪੀ., ਜਦੋਂ ਕਿ Cr.PC ਤਹਿਤ ਸੰਗੀਨ ਅਪਰਾਧ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉੱਚ ਜਾਤੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਤੁਰੰਤ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੁਰੰਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ, 1989 ਦੇ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਇੱਕ ਸ਼ਰਤ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਹ ਅਨੁਛੇਦ 15,17 ਅਤੇ 21 ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੁਰੱਖਿਆਤਮਕ ਵਿਤਕਰੇ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਸਮਾਨ, ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸਹਾਇਕ ਕਾਰਵਾਈ ਮੰਨਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗਾ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਇਹ ਆਈ. ਡੀ. 1 ਤਹਿਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਉਲਟ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਲਲਿਤਾ ਕੁਮਾਰੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਲਟ ਵੀ ਹੋਵੇਗਾ। (iii) ਅਤੇ (iv) ਵਿੱਚ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ 1989 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 18 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜਾਪਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਐੱਮ. ਪੀ. ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਉਦੇਸ਼ਪੂਰਨ ਵਿਆਖਿਆ ਦੁਆਰਾ ਢੁਕਵੇਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਬੰਧ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਆਰ. ਕੇ. ਬਲੋਥੀਆ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਨਿਰੰਤਰ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਕੇਸ ਨੂੰ ਐੱਸ. ਸੀ./ਐੱਸ. ਟੀ. ਐਕਟ 1989 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 18 ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਣਾਈ ਗਈ ਰੋਕ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੇ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਕਥਿਤ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਖੋਹਣਾ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਢੁਕਵੀਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਰਦੇਸ਼ (iii) ਅਤੇ (iv) ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸਾਲ 2016 ਵਿੱਚ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੋਧ ਅਨੁਸਾਰ, ਮੁਕੱਦਮਾ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਐਕਟ/ਨਿਯਮਾਂ ਤਹਿਤ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਯੋਜਨਾ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। [ਪਾਰਸ 49-55] [1171-F-G; 1172-A-C, E-H; 1173-A-G]

ਰੀ ਵਿੱਚਃ ਨਿਯੁਕਤੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀਃ

1.5 ਜਨਤਕ ਸੇਵਕਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਧਾਰਾ 197, Cr.PC ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਿਯੁਕਤੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਨੋਟਿਸ ਨੂੰ ਰੋਕ ਕੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਪ੍ਰਬੰਧ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਧਾਰਾ 197, Cr.PC ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਚੱਲੇਗੀ। ਧਾਰਾ

41, Cr.PC ਹਰੇਕ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੰਗੀਨ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ Cr.PC ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (ਸੀ) ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੰਗੀਨ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਉਹ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਬਿਨਾਂ ਵਾਰੰਟ ਦੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇਹ ਸ਼ੱਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤੰਗ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਝੂਠਾ ਫਸਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਧਾਰਾ 482 ਤਹਿਤ ਐੱਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੜੀਸਾ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਦੇਬੇਂਦਰ ਨਾਥ ਪਾਧੀ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਨਤਕ ਏ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨੌਕਰ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਕਲਪਨਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ; ਇਹ ਉਸ ਖੇਤਰ ਉੱਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਹੈ ਜੋ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂ ਹੈ। ਇਹ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਵਿਧਾਨਕ ਰੰਗ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ ਜੋ ਅਦਾਲਤਾਂ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਦਿਸ਼ਾ ਪੱਖਪਾਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪੇਚੀਦਗੀਆਂ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੇਗੀ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਕਿ ਕੀ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ੀ ਧਾਰਾ 438 ਦੇ ਤਹਿਤ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਜਾਂ ਧਾਰਾ 439 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੋਈ ਮੁੱਢਲਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ। ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ 1989 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਾਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੈ। [ਪਾਰਸ 56-59] [1173-H; 1174-A-E; 1175-A-B]

1.6 ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ, ਕਈ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਸੰਗਤ ਸਥਿਤੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਨਿਯੁਕਤੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਕਈ ਪੇਚੀਦਗੀਆਂ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇੱਕ ਅਪਰਾਧੀ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਲਈ, ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਹ Cr.PC ਦੇ ਆਮ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਨਿਯੁਕਤੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਆਗਿਆ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਅਤੇ ਆਈ. ਡੀ. 1 ਦੇ ਤਹਿਤ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ 1989 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਰਾਈਡਰ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਪੱਖਪਾਤੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਿਰਫ਼ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਤੱਵਾਂ ਦੇ ਪਾਲਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਕੁਝ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਨਹੀਂ। ਜੇਕਰ ਐਕਟ ਅਧਿਕਾਰਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਡਿਊਟੀ ਨਿਭਾਉਣ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਨਿਯੁਕਤੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸੰਗੀਨ, ਗੈਰ-ਜ਼ਮਾਨਤੀ ਅਪਰਾਧ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਂਚ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਐੱਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਉੱਤੇ ਨਹੀਂ ਬੈਠ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਕਾਰਜ ਨਿਯੁਕਤੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦੀ ਕਲਪਨਾ Cr.P.C ਜਾਂ 1989 ਦੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਸ ਰਾਈਡਰ ਨੂੰ 1989 ਦੇ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਅਪਰਾਧਿਕ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਦਖ਼ਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰਨਾ ਨਿਯੁਕਤੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਐਕਟ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਹੀ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪੇਚੀਦਗੀਆਂ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। [ਪਾਰਸ 60-62] [1175-C-F; 1176-C]

ਹਵਾਲੇ ਵਿੱਚਃ ਗੈਰ-ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਐੱਸਐੱਸਪੀ ਦੁਆਰਾ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀਃ

1.7 ਹੋਰ ਕਾਰਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਐੱਸਐੱਸਪੀ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਪੱਖਪਾਤਪੂਰਨ ਅਤੇ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਸੁਰੱਖਿਆਤਮਕ ਵਿਤਕਰੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅਜਿਹੇ ਕੋਈ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ, ਜੋ ਵਿਧਾਨਕ ਹੋਣ। ਜਦੋਂ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਤਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਨੇਕ ਨੀਅਤ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ, ਇਸ ਨੂੰ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਦੀ ਮਿੱਠੀ ਮਰਜ਼ੀ' ਤੇ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਕਿੰਨਾ ਵੀ ਉੱਚਾ ਹੋਵੇ। ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਲਈ ਐਸ. ਐਸ. ਪੀ. ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਰਤ ਨੂੰ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਇਸ ਨਾਲ 1989 ਦੇ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 63] [1176-D-F]

ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਹੋਰ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਤਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ਼ਃ

1.8 ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਹੋਰ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਲਈ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਅਭਿਆਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਅਪਰਾਧ 1989 ਦੇ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂਕਿ, ਨਿਯੁਕਤੀ ਅਧਿਕਾਰੀ/ਐਸ. ਐਸ. ਪੀ. ਦੁਆਰਾ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਦਰਜ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹਤਾਲ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਸੰਗੀਨ ਅਪਰਾਧ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਐੱਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਲਲਿਤਾ ਕੁਮਾਰੀ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕੋਈ ਮੁੱਢਲੀ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਕੋਡ ਆਫ਼ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਮੁੱਢਲੀ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਐੱਸ. ਸੀ./ਐੱਸ. ਟੀ. ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਸ ਨੂੰ ਡਿਪਟੀ ਰੈਂਕ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਸੰਚਾਲਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਐੱਸ. ਪੀ. ਦਾ ਨੰਬਰ ਡੀ. ਐੱਸ. ਪੀ. ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਦੇ ਰੁਖ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁੱਢਲੀ ਜਾਂਚ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਕਵਾਇਦ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਨਿਰਦੇਸ਼ (iv) ਹੋਰ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਉੱਚ ਜਾਤੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਨੁਕਸਾਨਦੇਹ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਮੁੱਢਲੀ ਜਾਂਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਐਕਟ 1989 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁੱਢਲੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਨਿਰਦੇਸ਼ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਲਈ ਰਾਖਵੇਂ ਖੇਤਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਏ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹਨ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 15 (4) ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੱਬੇ-ਕੁਚਲੇ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਵਿਤਕਰਾ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 142 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨੰ. (iii) ਅਤੇ (iv) ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ

ਹੈ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨੰ. (v) ਵੀ ਅਲੋਪ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। [ਪਾਰਸ 64-66] [1176-G-H; 1177-A-F, H; 1178-A-B]

ਬੀ.

(1994) 3 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 569: [1994] 2 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 375; ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ (1980) 2 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 684; ਕੇਸਵਾਨੰਦ 12 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 696: [2014] 12 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 875; ਖੜਕ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ. ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਏ. ਆਈ. ਆਰ. 1963 ਐਸ. ਸੀ. 1295: [1964] ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 332; ਓਲਗਾ ਟੈਲਿਸ ਬਨਾਮ ਬੰਬੇ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਅਤੇ ਓ. ਆਰਜ਼. (2017) 2 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ 432: [2016] 9 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 122; ਐੱਮ. ਪੀ. ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਰਾਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਬਲੋਥੀਆ ਕਸ਼ਮੀਰ ਅਤੇ ਓਰਸ। 1 (989) 2 ਪੂਰਕ। ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 364: [1989] 3 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 19; ਇੰਡੀਅਨ ਡਰੱਗਜ਼ ਐਂਡ ਫਾਰਮਾਸਿਊਟੀਕਲਜ਼ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ. ਕਰਮਚਾਰੀ, ਇੰਡੀਅਨ ਡਰੱਗਜ਼ ਐਂਡ ਫਾਰਮਾਸਿਊਟੀਕਲਜ਼ ਲਿਮਟਿਡ।

ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 683: [2007] 12 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 1084; ਕੁੱਛ ਜਲ ਸੰਕਟ ਨਿਵਾਰਨ ਸਮਿਲੀ ਅਤੇ ਓਰਸ ਬਨਾਮ ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ ਅਤੇ ਅਨਰ. (2013) 12 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 226; ਹਿੰਚਲਾਲ ਤਿਵਾੜੀ ਬਨਾਮ ਕਮਲਾ ਦੇਵੀ ਸਿਵਲ ਲਿਬਰਟੀਜ਼ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ (2005) 2 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 436 : [2005] 1 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 494; ਉਮੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜ 865 ; ਕੈਲਾਸ ਅਤੇ ਓਰਸ. ਵੀ. ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ (2011) 1 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 793: [2011] 1 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 94; ਉੜੀਸਾ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਦੇਬੇਂਦਰ ਨਾਥ ਪਾਧੀ (2005) 1 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 568: [2004] 6 ਪੂਰਕ. ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 460-'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੈ। ਪੂਰਕ. ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 335: [1990] 3 ਪੂਰਕ. ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 259; ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਬਾਰ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ (1998) 4 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 409: [1998] 2 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 795; ਪ੍ਰੇਮ ਚੰਦ ਗਰਗ ਬਨਾਮ ਆਬਕਾਰੀ ਈ. ਐਸ. ਪੀ. ਰਾਜਾਰਾਮ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ (2001) 2 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 186: [2001] 1 ਐਸਸੀਆਰ 203; ਏ. ਆਰ. ਅੰਤੁਲੇ ਬਨਾਮ ਆਰ. ਐਸ. ਨਾਇਕ (1988) 2 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 602; ਬੋਨਕਿਆ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ (1995) 6 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 447: [1995] 4 ਪੂਰਕ. ਐੱਸਸੀਆਰ 89; ਐੱਮ. ਸੀ. ਮਹਿਤਾ ਬਨਾਮ ਕਮਲ ਨਾਥ (2000) 6 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. [2000] 1 ਪੂਰਕ. ਐੱਸਸੀਆਰ : [2002] 3 ਪੂਰਕ. ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 124; ਟੈਕਸਟਾਈਲ ਲੇਬਰ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਅਧਿਕਾਰਤ ਤਰਲ (2004) 9 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 741: [2004] 3 ਐੱਸਸੀਆਰ 1161 ; ਲਕਸ਼ਮੀਦਾਸ ਮੋਰਾਰਜੀ ਬਨਾਮ ਬੇਹਰੋਸ ਦਰਾਬ ਮਦਾਨ 414 ; ਏ. ਬੀ. ਭਾਸਕਰ ਰਾਓ ਬਨਾਮ ਸੀ. ਬੀ. ਆਈ. (2011) 10 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 259: [2011] 12 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 718; ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਰਫੀਕ ਮਸੀਹ (2014) 8 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 883: [2014] 8 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 228; ਵਿਸ਼ਾਖਾ ਬਨਾਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ (1997) 6 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 241: [1997] 3 ਪੂਰਕ. [2018] 4 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 877-ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਟਾਕ ਬਨਾਮ ਫਰੈਂਕ ਜੋਨਸ (ਟਿਪਟਨ), 1978 (1) ਡਬਲਯੂ. ਐਲ. ਆਰ. ਸਾਲਮੰਡ ਆਨ ਜੂਰੀਸਪ੍ਰੂਡੈਂਸ, 12ਵਾਂ ਸੰਸਕਰਣ; ਮਿੱਠਾ ਅਤੇ ਮੈਕਸਵੈੱਲ-ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ		
[2016] 9 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 122	'ਤੇ ਨਿਰਭਰ	ਪੈਰਾ 15
[2013] 14 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 713	ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ।	ਪੈਰਾ 16
[1990] 3 ਪੂਰਕ. ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 259	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 17
[1995] 1 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 897	'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰੋ	ਪੈਰਾ 18
[1994] 2 ਐੱਸਸੀਆਰ 375	ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ	
[2014] 9 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 283	'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰੋ	ਪੈਰਾ 20
[1998] 2 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 795	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ	ਪੈਰਾ 21 (ਏ)
[1963] ਪੂਰਕ. ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 885		ਪੈਰਾ 21 (ਬੀ)
[2001] 1 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 203	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 21 (ਸੀ)
(1988) 2 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 602 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ		ਪੈਰਾ 21 (ਡੀ)
[1995] 4 ਸਪਲਿਊ. ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 89		ਪੈਰਾ 21 (ਈ)
[2000] 1 ਸਪੱਲ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 389		ਪੈਰਾ 21 (ਐੱਫ.)
[2002] 3 ਸਪੱਲ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 124		ਪੈਰਾ 21 (ਜੀ)
[2004] 3 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 1161		ਪੈਰਾ 21 (ਐੱਚ)
[2009] 14 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 777		ਪੈਰਾ 21 (ਆਈ)
[2010] 2 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 414		ਪੈਰਾ 21 (ਜੇ)
[2011] 12 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 718		ਪੈਰਾ 21 (ਕੇ)
[2014] 8 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 228		ਪੈਰਾ 21 (ਐੱਲ)
[1997] 3 ਸਪੱਲ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 404		ਪੈਰਾ 22

(1980) 2 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 684 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਪੈਰਾ 24

[1989] 3 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 19 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ

[2007] 9 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 130 ਪੈਰਾ 25

[2006] 9 ਸਪੱਲ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 73 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਪੈਰਾ 26

[2007] 12 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 1084 ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਪੈਰਾ 27

(2013) 12 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ 226 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰੋ ਪੈਰਾ 28

[2018] 4 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 877 ਪੈਰਾ 29

[1973] ਪੂਰਕ. ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 1 ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਪੈਰਾ 30

[2007] 1 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 706 ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਪੈਰਾ 31

(2010) 5 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ 53 ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਪੈਰਾ 32

[2014] 12 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 875 ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਪੈਰਾ 33

[1964] ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 332 ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਪੈਰਾ 43

[2001] 1 ਪੂਰਕ. ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 23 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਪੈਰਾ 44

[1981] 2 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 516 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰੋ

[1985] 2 ਪੂਰਕ. ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 51 ਦਾ ਪਾਲਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪੈਰਾ 44

[2005] 1 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 494 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰੋ ਪੈਰਾ 44

[2013] 14 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 212 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰੋ ਪੈਰਾ 45

[2012] 9 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 733 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰੋ ਪੈਰਾ 45

[2016] 3 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 865 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰੋ ਪੈਰਾ 45

[2011] 1 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 94 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰੋ ਪੈਰਾ 47

[2004] 6 ਪੂਰਕ. ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 460 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਪੈਰਾ 57

ਅੰਦਰੂਨੀ ਨਿਆਂਃ 2018 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 416 ਵਿੱਚ 2018 ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਅਪਰਾਧਿਕ) ਨੰਬਰ 228

2018 ਦੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 416 ਵਿੱਚ ਮਿਤੀ 20.03.2018 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ

ਨਾਲ।

ਸਮੀਖਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸੀ. ਆਰ. ਐਲ.) 2018 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ No.416 ਵਿੱਚ 2018 ਦਾ ਨੰਬਰ 275।

ਕੇ. ਕੇ. ਵੇਣੂਗੋਪਾਲ, ਏ. ਜੀ., ਤੁਸ਼ਾਰ ਮਹਿਤਾ, ਏ. ਐੱਸ. ਜੀ., ਆਰ. ਬਾਲਾਸੁਬਰਾਮਨੀਅਨ, ਮੋਹਨ ਪਰਾਸ਼ਰਨ, ਵਿਕਾਸ ਸਿੰਘ, ਗੋਪਾਲ ਸ਼ੰਕਰਨਾਰਾਇਣਨ, ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਰਮਾ, ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ। , ਅੰਕੁਰ ਤਲਵਾੜ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇਸ਼ਮੁਖ, ਰਾਜ ਬਹਾਦੁਰ ਯਾਦਵ, ਨਿਸ਼ਾਂਤ ਗੌਤਮ, ਵਰਧਮਾਨ ਕੌਸ਼ਿਕ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪ੍ਰਿਆ ਸ਼ਰਮਾ, ਵਰੁਣ ਸ਼ਰਮਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ਸ਼ੀ ਕਿਰਨ, ਸਤੀਸ਼ ਚੰਦਰ, ਅਰਜੁਨ ਸੈਨ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪੂਜਾ ਧਰ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਗਾਇਤਰੀ ਵਰਮਾ, ਐਸ਼ਵਰਿਆ ਕੇਨ, ਵਿਸ਼ਾਲ ਸਿਨਹਾ, ਪਰਮਾਨੰਦ ਗੌਰ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਬੰਦਨਾ ਸਿੰਘ, ਸ਼ਿਤਿਜ ਮੁਦਗਲ, ਬੀ. ਕੇ. ਗੌਤਮ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅਨਿਲ ਕਟਿਆਰ, ਕੇ. ਕੇ. ਐੱਲ. ਗੌਤਮ, ਏ. ਕੇ. ਸੁਮਨ, ਪੀ. ਐੱਸ. ਨੇਰਵਾਲ, ਰਾਹੁਲ ਮੁਹੰਮਦ। , ਭਾਰਤ ਰਾਮ, ਸੰਜੀਵ ਮਲਹੋਤਰਾ, ਕੇ. ਪਰੀ ਵੇਂਧਨ, ਨੀਲੇਸ਼ ਉਕੇ, ਸਬਰੀਸ਼ ਸੁਬਰਾਮਨੀਅਨ, ਪ੍ਰਭੂ ਰਾਮਸੁਬਰਾਮਨੀਅਨ, ਵਾਈ. ਵਿਲੀਅਮ ਵਿਨੋਥ ਕੁਮਾਰ, ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਉਨਿਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਾਡੇਕਰ, ਪਾਰਸ ਨਾਥ ਸਿੰਘ, ਸਿਧਾਰਥ, ਫੁਜ਼ੈਲ ਅਹਿਮਦ ਅਯੂਬੀ, ਰਾਮੇਸ਼ਵਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਗੋਯਲ, ਵਰਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਰਮਾ, ਨਚਿਕੇਤਾ ਜੋਸ਼ੀ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਭੂਸ਼ਣ, ਸ਼ਿਵੇਂਦਰ ਸਿੰਘ, ਕਰੁਵਕੀ ਮੋਹੰਤੀ, ਡਾ. ਐੱਮ. ਐੱਨ. ਵਰਮਾ, ਮਨੇਜ ਕੇ. ਮਿਸ਼ਰਾ, ਉਮੇਸ਼ ਦੂਬੇ, ਜਯੋਤੀ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਸੁਕੁਮਾਰ, ਸੁਸ਼ੀਲ ਕਰੰਜਕਰ, ਕੇ. ਐੱਨ. ਰਾਏ, ਕੁਮਾਰ ਪਰਿਮਲ, ਸਮਰਹਰ ਸਿੰਘ, ਗੁੰਟੂਰ ਪ੍ਰਭਾਕਰ, ਬਲਰਾਜ ਦੀਵਾਨ, ਅਵਿਜੀਤ ਭੱਟਾਚਾਰੀਆ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਉਪਮਾ ਸ਼੍ਰੀਵਾਸਤਵ, ਅਜੋਏ ਕੁਮਾਰ ਘੋਸ਼, ਅਭੈ ਕਾਂਤ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਪੀ. ਸਰਵਣ ਰਾਜਾ, ਜੀ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਜਿਸ਼ਨੂੰ ਐੱਮ. ਐੱਲ., ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪ੍ਰਿਯੰਕਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਬੀਨਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਮੋਹਨ ਕੁਮਾਰ, ਮਨੇਜ ਗੋਰਕੇਲਾ, ਸੰਦੀਪ ਕੁਮਾਰ ਸਿੰਘ, ਰਾਮ ਸ਼੍ਰੀਵਾਸਤਵ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਹੇਮਲਤਾ ਕੇ., ਸੰਦੀਪ ਕੁਮਾਰ ਸਿੰਘ (ਮੈਸਰਜ਼ ਗੋਰਕੇਲਾ ਲਾਅ ਦਫ਼ਤਰ ਲਈ), ਰਾਜ ਕਮਲ, ਅਰਵਿੰਦ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ੁਕਲਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਰੀਤੂ ਸ਼ਰਮਾ, ਨਿਹਾਲ ਅਹਿਮਦ, ਕੁਣਾਲ ਯਾਦਵ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਨੀਨਾ ਸ਼ੁਕਲਾ, ਆਲੋਕ ਸ਼ੁਕਲਾ, ਦੇਬਾਸਿਸ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਡੀ. ਮਹੇਸ਼ ਬਾਬੂ, ਡਾ. ਏ. ਪੀ. ਸਿੰਘ, ਵੀ. ਪੀ. ਸਿੰਘ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਗੀਤਾ ਚੌਹਾਨ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਰਿਚਾ ਸਿੰਘ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪ੍ਰਤਿਮਾ ਰਾਣੀ, ਸਦਾਸ਼ਿਵ, ਸ਼ੇਖਰ ਕੁਮਾਰ, ਅਰੂਪ ਬੈਨਰਜੀ, ਐੱਮ. ਵਾਈ. ਦੇਸ਼ਮੁਖ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮੰਜੀਤ ਕਿਰਪਾਲ, ਡਾ. ਕੇ. ਐੱਸ. ਚੌਹਾਨ, ਅਜੀਤ ਕੁਮਾਰ ਇੱਕਾ, ਰਵੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਚੰਦ ਕਿਰਨ, ਐੱਸ. ਪੀ. ਸਿੰਘ, ਮਹਫੂਜ਼ ਏ. ਨਾਜ਼ਕੀ, ਪੋਲੰਕੀ ਗੌਤਮ, ਵਕੀਲ।

ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ.

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ

ਅਰੁਣ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਜੇ.

1. ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਨੇ 2018 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ No.416 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ 20.3.2018 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਲਈ ਤੁਰੰਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ (ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਰੋਕੂ) ਐਕਟ, 1989 (ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ '1989 ਦਾ ਐਕਟ') ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦੇ ਹੋਏ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ

83 ਵਿੱਚ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਜੋ ਇੱਥੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨਃ -

i) ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਹੈ ਅਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। 2. ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਪੂਰਨ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਮੁੱਢਲਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਜਿੱਥੇ ਨਿਆਂਇਕ ਜਾਂਚ ਉੱਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਬਦਨੀਤੀ ਵਾਲੀ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਪੰਕਜ ਡੀ. ਸੁਥਾਰ (ਉੱਪਰ) ਅਤੇ ਡਾ. ਐੱਨ. ਟੀ. ਦੇਸਾਈ (ਉੱਪਰ) ਵਿੱਚ ਗੁਜਰਾਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਅਤੇ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਬਲੋਥੀਆ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। (ਸੁਪਰ) ਅਤੇ ਮੰਜੂ ਦੇਵੀ (ਸੁਪਰ);

3) ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਕਾਨੂੰਨ ਤਹਿਤ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਕਿਸੇ ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਐਸ. ਐਸ. ਪੀ. ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਗੈਰ-ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਉਚਿਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਹੋਰ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਲਈ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

(iv) ਕਿਸੇ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਝੂਠੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਿੱਚ ਪਾਉਣ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ, ਸਬੰਧਤ ਡੀ. ਐੱਸ. ਪੀ. ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਮੁੱਢਲੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਦੋਸ਼ ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਕੇਸ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਇਲਜ਼ਾਮ ਵਿਅਰਥ ਜਾਂ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਨਹੀਂ ਹਨ।

v) ਨਿਰਦੇਸ਼ (iii) ਅਤੇ (iv) ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਉਲੰਘਣਾ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਮਾਣਹਾਨੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਯੋਗ ਹੋਵੇਗੀ। ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ ਸੰਭਾਵਿਤ ਹਨ। "

2. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਮੀਖਿਆ ਅਧੀਨ ਫੈਸਲਾ ਪਾਸ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਪੈਰਾ 32 ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਹੈਃ

"32. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਇੱਕ ਉਦਾਸੀਨ ਜਾਂ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਭੂਮਿਕਾ ਅਪਣਾਉਣ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਣ 'ਤੇ ਦਰਸ਼ਕ ਜਾਂ ਦਰਸ਼ਕ ਬਣੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਅਤੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਨਵੇਂ ਸਾਧਨ ਅਤੇ ਰਣਨੀਤੀਆਂ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਤਕਨੀਕੀਤਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦੀ।

ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਣਗਿਣਤ ਫੈਸਲੇ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਪਹੁੰਚ ਅਪਣਾਈ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨਾਲ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰ ਵਿਧਾਨਕ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਰਹਿ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕੋਈ ਢੁਕਵਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਸਿਰਫ਼ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਯਕੀਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੋ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ' ਤੇ ਇੱਕ ਜਾਇਜ਼ ਕਾਨੂੰਨ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਕਾਨੂੰਨ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਆਪਣੇ ਨਾਲ, ਕਰਤੱਵ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਰੱਖਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। 3 ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਬਾਰ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਯੂ. ਓ. ਆਈ. (1998) 4 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 409, ਪੈਰਾ 48 4 ਦਿਆਰਾਮ ਬਨਾਮ ਸੁਧੀਰ ਬਾਥਮ (2012) 1 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 333, ਪੈਰਾ 18 [ਨੋਟਃ ਸਹੂਲਤ ਲਈ, ਐਬਸਟਰੈਕਟ ਵਿੱਚ ਕੇਸਾਂ/ਹਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਨੰਬਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।] ਏ.

3. ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਦੁਆਰਾ ਸਵਾਲ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਅਦਾਲਤ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਵਿਧਾਨਕ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਕੋਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਜੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਬੰਧ ਉਸ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਜਾਂ ਘਾਟ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

4. ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ 20.3.2018 ਮਿਤੀ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਵਿਆਪਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਹਿਲੂਆਂ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ' ਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਅਸਰ ਪਵੇਗਾ।

5. ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ 1989 ਦਾ ਐਕਟ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੀ ਅਸਮਾਨਤਾ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਕਮਜ਼ੋਰ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨਾਗਰਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। 1989 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਬਿਆਨ, ਜਿਸ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈਃ

“ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਮਾਜਿਕ-ਆਰਥਿਕ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਉਪਾਵਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਉਹ ਅਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਨਾਗਰਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਪਰਾਧਾਂ, ਅਪਮਾਨ, ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਅਤੇ ਤੰਗ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਈ ਬੇਰਹਿਮੀ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਅਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਇਤਿਹਾਸਕ, ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

2. ..... ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਵਿਰੁੱਧ ਛੂਆਛੂਤ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਥਾਵਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਉਜਰਤਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਕੋਈ ਬੰਧੂਆ ਅਤੇ ਜਬਰੀ

ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਨਿੱਜੀ ਹਿੱਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਡਰਾਉਣ ਅਤੇ ਡਰਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲੇ ਆਪਣੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਸਵੈ-ਮਾਣ ਜਾਂ ਸਨਮਾਨ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਹ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਚਿੜਚਿੜੇ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਅਲਾਟ ਕੀਤੀ ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਸ ਉੱਤੇ ਖੇਤੀ ਕਰਨ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਕਸਰ ਇਹ ਲੋਕ ਸੌੜੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੇ ਹਮਲਿਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ, ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਖਾਣਯੋਗ ਪਦਾਰਥ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਨੁੱਖੀ ਮਲਮੂਤਰ ਅਤੇ ਬੇਵੱਸ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਉੱਤੇ ਹਮਲੇ ਅਤੇ ਸਮੂਹਿਕ ਹੱਤਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਔਰਤਾਂ ਨਾਲ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕਰਨ ਵਰਗੇ ਕੁਝ ਅੱਤਿਆਚਾਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਰੁਝਾਨ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨਾਗਰਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ, 1955 ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਦੇ ਆਮ ਪ੍ਰਬੰਧ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਨਾਕਾਫ਼ੀ ਪਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਗ਼ੈਰ-ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਗ਼ੈਰ-ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। " 1989 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈਃ

"ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਦੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਇੱਕ ਐਕਟ, ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਪੀੜਤਾਂ ਦੀ ਰਾਹਤ ਅਤੇ ਮੁੜ ਵਸੇਬੇ ਲਈ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਜਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਲਈ। " ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ 1989 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 18 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨ ਨਾਲ ਅੱਤਿਆਚਾਰਾਂ ਦੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਵਿਧੀ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਹਿਲਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਹੱਕਦਾਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਨਿਆਂ ਦੀ ਗਲਤੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਜਤਾਉਣ ਲਈ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜੇਕਰ 1989 ਦੇ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

6. ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਨਿਰੰਤਰ ਅੱਤਿਆਚਾਰਾਂ ਕਾਰਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪਰਾਧਾਂ ਵਿੱਚ ਵਾਧੇ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, 1989 ਦੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਅਪ੍ਰੈਲ 2015 ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ 26.01.2016 ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

7. ਇਹ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੋਧਾਂ ਵਿਆਪਕ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਕਈ ਨਵੇਂ ਅਪਰਾਧਾਂ/ਅੱਤਿਆਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਿਰ/ਮੁੱਛਾਂ ਦਾ ਮੁੱਕਾ ਮੁੱਟਣਾ, ਜਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਜੋ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਮਰਿਆਦਾ ਲਈ ਅਪਮਾਨਜਨਕ ਹਨ, ਜੁੱਤੀਆਂ ਦੀ ਮਾਲਾ ਪਹਿਨਣਾ, ਸਿੰਚਾਈ ਸਹੂਲਤਾਂ ਜਾਂ ਜੰਗਲ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ, ਮਨੁੱਖੀ ਜਾਂ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਲਿਜਾਣਾ, ਜਾਂ ਕਬਰਾਂ ਪੁੱਟਣਾ, ਹੱਥੀਂ ਮੈਲਾ ਢੋਣ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਜਾਂ ਆਗਿਆ ਦੇਣਾ, ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਜਾਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਦੀ ਔਰਤ ਨੂੰ ਦੇਵਦਾਸੀ ਵਜੋਂ ਸਮਰਪਿਤ ਕਰਨਾ, ਜਾਤੀ ਦੇ ਨਾਮ ਉੱਤੇ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਕਰਨਾ, ਜਾਦੂ-ਟੂਣੇ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣਾ। ਅੱਤਿਆਚਾਰ, ਸਮਾਜਿਕ ਜਾਂ ਆਰਥਿਕ ਬਾਈਕਾਟ, ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਚੋਣਾਂ ਲੜਨ ਲਈ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣਾ, ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ/ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਦੀ ਔਰਤ ਦਾ ਉਸ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਉਤਾਰ ਕੇ ਅਪਮਾਨ ਕਰਨਾ, ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ/ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਘਰ, ਪਿੰਡ ਜਾਂ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਛੱਡਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਨਾ, ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਲਈ ਪਵਿੱਤਰ ਵਸਤੂਆਂ ਨੂੰ ਅਪਵਿੱਤਰ ਕਰਨਾ, ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਜਿਨਸੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਜਾਂ ਇਸ਼ਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਛੂਹਣਾ ਜਾਂ ਵਰਤਣਾ ਅਤੇ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੇ ਕੁੱਝ ਅਪਰਾਧਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੱਟ, ਗੰਭੀਰ ਸੱਟ, ਧਮਕੀ, ਅਗਵਾ ਆਦਿ ਨੂੰ ਜੋੜ਼ਨਾ, ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਸ ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਦੀ ਕੈਦ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਸੰਨ1989 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਕੁੱਝ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਵਿਸਤਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ।

8. ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲਾਂ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਲਈ ਵੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤਾਂ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤਾਂ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਨੋਟਿਸ ਲੈ ਸਕਣ ਅਤੇ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਪੂਰਾ ਕਰ ਸਕਣ ਅਤੇ "ਪੀੜ੍ਹਤਾਂ ਅਤੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ" ਬਾਰੇ ਅਧਿਆਇ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।

9. ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੋਧ ਨਿਯਮਾਂ, 2016 ਅਨੁਸਾਰ ਪੀੜ੍ਹਤਾਂ ਉੱਤੇ ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਦੇ 47 ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਰਾਹਤ ਰਾਸ਼ੀ, ਰਾਹਤ ਰਾਸ਼ੀ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਨੂੰ ਤਰਕਸੰਗਤ ਬਣਾਉਣ, ਰਾਹਤ ਰਾਸ਼ੀ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਅਧਾਰ ਉੱਤੇ 1,000 ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵਧਾ ਕੇ 2,000 ਰੁਪਏ ਕਰਨ, ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਉੱਤੇ ਸੱਤ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਰਾਹਤ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਅਤੇ ਸੱਠ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਪੀੜ੍ਹਤਾਂ ਅਤੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਯੋਜਨਾ ਦੀ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਉੱਤੇ ਸਮੀਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਰਾਜ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਤੇ ਉਪ-ਮੰਡਲ ਪੱਧਰ ਦੀਆਂ ਚੌਕਸੀ ਅਤੇ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਮੇਟੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਸਬੰਧਤ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਵਿੱਚ।

10. ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ 1989 ਦੇ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਘੱਟ ਦਰ ਅਤੇ ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਉੱਚ ਦਰ, ਸਬੰਧਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਐਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਦਰਜ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ, ਗਵਾਹਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾਵਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ, ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਸਹੀ ਜਾਂਚ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਕੇਸ ਦੀ ਸਹੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਅਤੇ ਕਈ ਕਾਰਕਾਂ ਕਾਰਨ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸਬੂਤ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ। ਮੁਕੱਦਮਾ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਲੰਬਿਤ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਗਵਾਹ ਆਪਣੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਗੁਆ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਦੇਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

11. ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ (ਅੱਤਿਆਚਾਰਾਂ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ) ਨਿਯਮ, 1995 ਦੇ ਨਿਯਮ 7 (2) ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ 30 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਤੁਰੰਤ ਐੱਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਅਤੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ, ਨਿਯਮ 7 ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।

12. ਇਹ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਵਿਧਾਨਕ ਹਨ। ਇਹ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਜਾਤੀ ਅਧਾਰਤ ਉਪ-ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਵਿਤਕਰੇ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ। ਅਜਿਹੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 142 ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ।

13. ਇਹ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਜਾਰੀ ਹਨ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਪਰਾਧ ਰਿਕਾਰਡ ਬਿਓਰੋ (ਐੱਨ. ਸੀ. ਆਰ. ਬੀ.), ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਲ 2016 ਦੌਰਾਨ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਦੇ ਨਾਲ 1989 ਦੇ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ 47,338 ਮਾਮਲੇ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਿਰਫ਼ 'ਆਈ. ਡੀ. 1' ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ 'ਆਈ. ਡੀ. 2' ਸਾਲ 2016 ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਲੰਬਿਤ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਮੁੱਢਲੀ ਜਾਂਚ, ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੇ ਦੋਸ਼ੀ ਲਈ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਬਚਣਾ ਸੌਖਾ ਬਣਾਉਣਾ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

14. ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਐਕਟ ਦੇ ਵਿਧਾਨਕ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕਾਰਨ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਸਹੀ ਹਨ ਅਤੇ ਸਮੀਖਿਆ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦਾ ਕੋਈ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

15. ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਅਸੀਂ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਵਿੱਚ ਦਲਿਤ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਬਾਰੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮੁਹਿੰਮ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ & ਓਰਸ. (2017) 2 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 432, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਜਸਟਿਸ ਕੇ. ਪੁੰਨਈਆ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ/ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਲਈ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ 6ਵੀਂ ਰਿਪੋਰਟ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਐੱਨ. ਐੱਚ. ਆਰ. ਸੀ. ਦੀ

ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਦਲਿਤਾਂ ਨੂੰ 1989 ਦੇ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਕੇਸ ਦਰਜ ਨਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕਈ ਹੋਰ ਚਾਲਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 1989 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਸਬੰਧਤ ਹਿੱਸਾ ਹੇਠਾਂ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਹੈਃ

“18. ਅਸੀਂ ਰਿਕਾਰਡ ਉੱਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਐਕਟ ਅਤੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲਤਾ ਹੋਈ ਹੈ। ਜਿਸ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾਯੋਗ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਇਹ ਐਕਟ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਉਦਾਸੀਨ ਰਵੱਈਏ ਨੇ ਹਰਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਐਕਟ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣੀ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 (4) ਹਰ ਸਾਲ ਸੰਸਦ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਐਕਟ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਉਪਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਾਰੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਲਈ ਸਮਾਨਤਾ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਟੀਚਾ ਉਦੋਂ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਰਿਕਾਰਡ ਉੱਤੇ ਭਰਪੂਰ ਸਮੱਗਰੀ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਹਨ। ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਨਿਰੰਤਰ ਜਾਰੀ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹਾਂ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਅਜਿਹਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਆਪਣੇ ਕਰਤੱਵਾਂ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣ ਦਾ ਵੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। .... ”

16. ਰਿਲਾਇੰਸ ਨੂੰ ਲਲਿਤਾ ਕੁਮਾਰੀ ਬਨਾਮ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। (2014) 2 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 1, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇੱਕ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਹੈਃ

“35. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਅਜਿਹੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲੇ ਹਨ ਜੋ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਉਦਾਹਰਣ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਐਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਦਰਜ ਕਰਨ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਤੋਂ ਇੱਕ ਸੰਗੀਨ ਅਪਰਾਧ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮਾਮਲਾ ਪ੍ਰੀਤੀ ਗੁਪਤਾ ਬਨਾਮ ਝਾਰਖੰਡ ਰਾਜ (2010) 7 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 667 ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ, 1860 (ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ "ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ".) ਦੀ ਧਾਰਾ 498-ਏ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਉੱਤੇ ਆਪਣੀ ਚਿੰਤਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਵਿਅਰਥ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਦਰਜ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਆਪਣੀ ਇੱਛਾ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਸੂਚਿਤ ਜਨਤਕ ਰਾਏ ਅਤੇ ਵਿਹਾਰਕ ਹਕੀਕਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

36. ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ 243ਵੀਂ ਰਿਪੋਰਟ 30-8-2012 ਉੱਤੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਕਾਨੂੰਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਧਾਰਾ 498-ਏ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਮਿਸ਼ਰਤ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਦੀ ਹੱਦ ਅਨੁਭਵੀ ਅੰਕੜਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਨਕਾਰਨ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਕਾਨੂੰਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਕਿ ਕੀ ਐੱਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਦਰਜ ਕਰਨ ਨੂੰ ਵਾਜਬ ਸਮੇਂ ਲਈ ਮੁਲਤਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਨਿਸ਼ਚਿਤਤਾ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਮੌਜੂਦਾ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਇਸ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ”

***

99. ਸੀ. ਬੀ. ਆਈ. ਬਨਾਮ ਤਪਨ ਕੁਮਾਰ ਸਿੰਘ (2003) 6 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 175 ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀਃ (SCC pp. 183-84, ਪੈਰਾ 20)

“ 20. .....ਜੇਕਰ ਉਸ ਕੋਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਅਧਾਰ ਉੱਤੇ ਸ਼ੱਕ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹਨ ਕਿ ਇੱਕ ਸੰਗੀਨ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਰਜ ਕਰਨ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੈ। ਇਸ ਪੜ੍ਹਾਅ 'ਤੇ, ਉਸ ਲਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪੂਰੀ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਉਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਜਾਂ ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਬਾਰੇ ਰਿਪੋਰਟ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। .....ਸਹੀ ਪਰੀਖਿਆ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਹੋਣ ਦਾ ਸ਼ੱਕ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸਬੰਧਤ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 156 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਕੋਲ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਰਜ ਕਰਨ ਅਤੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਂ ਤਾਂ ਖੁਦ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਮਰੱਥ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਵਿਕਲਪ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਲਲਿਤਾ ਕੁਮਾਰੀ (ਉੱਪਰ) ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਗੀਨ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਐੱਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਤੁਰੰਤ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਐੱਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਦਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੁੱਢਲੀ ਜਾਂਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਥਾਣੇ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਮਰਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੁੱਢਲੀ ਜਾਂਚ ਸਿਰਫ ਉਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਸੰਗੀਨ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਕਿਸੇ ਸੰਗੀਨ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ Cr.PC ਦੀ ਧਾਰਾ 154 ਦੇ ਤਹਿਤ ਐੱਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਦਰਜ ਕਰਨਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਮੁੱਢਲੀ ਜਾਂਚ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਲਲਿਤਾ ਕੁਮਾਰ (ਉੱਪਰ) ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀਃ

“54. ਇਸ ਲਈ, ਜਿਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 154 (1) ਵਿੱਚ "ਹੋਵੇਗਾ" ਸ਼ਬਦ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਐਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਨਤੀਜੇ, ਇਹ ਸਾਰੇ ਕਾਰਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਧਾਰਾ 154 (1) ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ "ਹੋਵੇਗਾ" ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ "ਲਾਜ਼ਮੀ" ਚਰਿੱਤਰ ਦਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 154 (1) ਦੇ

ਉਪਬੰਧ, ਕਾਨੂੰਨੀ ਯੋਜਨਾ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਐਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਦਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੁੱਢਲੀ ਜਾਂਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਥਾਣੇ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵਿਵੇਕ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪੱਕੀ ਸਥਿਤੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨਕ ਇਰਾਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਨਿਰਮਾਣ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ”

ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਸਵਾਲ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਲਲਿਤਾ ਕੁਮਾਰੀ (ਉੱਪਰ) ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸੁਰੱਖਿਆ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਉੱਤੇ ਨਿਯਮਿਤ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਸਵਾਲ ਇਹ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਮ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਪਾਵਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸਿਰਫ ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਵਸਥਾ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

17. ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਓਰਸ ਬਨਾਮ ਭਜਨ ਲਾਲ ਅਤੇ ਹੋਰ, 1992 ਪੂਰਕ (1) ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 335, ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਲਲਿਤਾ ਕੁਮਾਰੀ (ਉੱਪਰ) ਵਿੱਚ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਹੈਃ

“31. ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 154 (1) ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੰਗੀਨ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਜਾਂ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੇ ਪੜ੍ਹਾਅ' ਤੇ, ਸਬੰਧਤ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਜਾਂਚ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਕਿ ਕੀ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਅਤੇ ਸੱਚੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਾਣਕਾਰੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਜਾਂ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਇੱਕ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦਾ ਇੰਚਾਰਜ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਨ ਅਤੇ ਫਿਰ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੈ ਜੇ ਉਸ ਕੋਲ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਸ਼ੱਕ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 156 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਧਾਰਾ 157 ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੇ ਅਧੀਨ। (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸੈਕਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੰਗੀਨ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਬਾਰੇ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। 156 ਅਤੇ ਕੋਡ ਦੇ 157 ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਮੌਜੂਦਾ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਨਾਲ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ।) ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦਾ ਇੰਚਾਰਜ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੰਗੀਨ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਉੱਤੇ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਉੱਤੇ ਪਾਏ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨੀ ਫਰਜ਼ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਇਨਕਾਰ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਵਿਅਕਤੀ ਸਬੰਧਤ ਪੁਲਿਸ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਾ ਸਾਰ ਭੇਜ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇੱਕ ਸੰਗੀਨ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਜਾਂ ਤਾਂ ਖੁਦ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰੇ ਜਾਂ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 154 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਵੇ।

32. ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 154 (1) ਵਿੱਚ, ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਮੂਹਕ ਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਅਤੇ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 41 (1) (ਏ) ਜਾਂ (ਜੀ) ਵਿੱਚ ਯੋਗਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ "ਜਾਣਕਾਰੀ" ਸਮੀਕਰਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਮੀਕਰਨ, "ਵਾਜਬ ਸ਼ਿਕਾਇਤ" ਅਤੇ "ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਜਾਣਕਾਰੀ" ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 41 (1) (ਏ) ਅਤੇ (ਜੀ) ਦੇ ਉਲਟ ਧਾਰਾ 154 (1) ਵਿੱਚ "ਜਾਣਕਾਰੀ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਅਯੋਗਤਾ ਇਸ ਕਾਰਨ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਸੰਗੀਨ ਅਪਰਾਧ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਰਜ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਸ ਉੱਤੇ ਇਸ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਉਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੀ ਤਰਕਸ਼ੀਲਤਾ ਜਾਂ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਕਥਿਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੀ 'ਤਰਕਸ਼ੀਲਤਾ' ਜਾਂ 'ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ' ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸ਼ਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਧਾਰਾ 154 ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਕੋਡਾਂ ਨਾਲ ਕਰਨ ਨਾਲ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲੇਗਾ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਯੋਗ ਬਣਾਏ ਬਿਨਾਂ ਸਿਰਫ "ਜਾਣਕਾਰੀ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਵਿਧਾਨ ਪਰਿਸ਼ਦ ਦੁਆਰਾ 1861 ਦੇ ਕੋਡ ਆਫ਼ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ (1861 ਦਾ ਐਕਟ 25) ਦੀ ਧਾਰਾ 139 ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ 'ਹਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਜਾਂ ਜਾਣਕਾਰੀ' ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਘਟਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ 1872 ਦੇ ਕੋਡ (1872 ਦਾ ਐਕਟ 10) ਦੀ ਧਾਰਾ 112 ਦੁਆਰਾ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ 'ਹਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ' ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਘਟਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। 'ਸ਼ਿਕਾਇਤ' ਸ਼ਬਦ ਜੋ 1861 ਅਤੇ 1872 ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਕੋਡਾਂ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਸੀ, ਨੂੰ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਜਗ੍ਹਾ 'ਜਾਣਕਾਰੀ' ਏ 'ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਇਹ ਸ਼ਬਦ 1882 ਅਤੇ 1898 ਦੇ ਕੋਡਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਹੁਣ 1973 ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਕੋਡ (1974 ਦਾ ਐਕਟ 2) ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 154,155,157 ਅਤੇ 190 (ਸੀ) ਵਿੱਚ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਕੋਡਾਂ ਨੂੰ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਪੜ੍ਹਨ ਨਾਲ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਜੋ ਸ਼ਰਤ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੰਗੀਨ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

33. ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕਿਸੇ ਸੰਗੀਨ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 154 (1) ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਥਾਣੇ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਥਿਤ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕੋਲ ਨਿਰਧਾਰਤ ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ, ਭਾਵ ਅਜਿਹੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਕਲਪ ਨਹੀਂ ਹੈ। ”

ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਐੱਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਦਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਲਲਿਤਾ ਕੁਮਾਰੀ (ਉੱਪਰ) ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਸੰਭਾਵਿਤ ਦੁਰਵਰਤੋਂ 'ਤੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ।

18. ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਦੀ ਤਰਫੋਂ, ਐੱਮ. ਪੀ. ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ। ਰਾਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਬਲੋਥੀਆ (1995) 3 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 221 ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 1989 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 18 ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਛੂਆਛੂਤ ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਰਵੱਈਏ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜੋ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ/ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਖਦਸ਼ੇ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਾ ਲਾਭ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੀੜ੍ਹਤਾਂ ਨੂੰ ਡਰਾਉਣ ਅਤੇ ਸਹੀ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਉੱਤੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਉਸ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਪੂਰੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਰਾਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਬਲੋਥੀਆ (ਉੱਪਰ) ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈਃ

"6. ਇਹ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 438, ਜੋ ਕਿ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਹੈ, ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਰ ਕੀ ਇਸ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 14 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਇਸ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 17 ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ' ਛੂਆਛੂਤ 'ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ 'ਛੂਆਛੂਤ' ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪੰਗਤਾ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਇੱਕ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਹੋਵੇਗਾ। ਕਾਨੂੰਨ. ਇਸ ਲਈ, ਸੈਕਸ਼ਨ 3 (1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਗਿਣੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧ 'ਛੂਆਛੂਤ' ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ' ਇਹ ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਕੁੱਝ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 18 ਅਧੀਨ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਜੋ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਫੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 438 ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮਾਜਿਕ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਖਦਸ਼ਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਆਪਣੇ ਪੀੜ੍ਹਤਾਂ ਨੂੰ ਡਰਾਉਣ-ਧਮਕਾਉਣ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਪਾਉਣ ਜਾਂ ਰੋਕਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਰੱਖਦੇ ਹਨ, ਜੇਕਰ ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਨੂੰ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲੈਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ (ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਰੋਕੂ) ਬਿੱਲ, 1989 ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਜਦੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਸੰਸਦ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਇਸ ਐਕਟ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਬੁਰਾਈ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਨੇ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈਃ

"ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਮਾਜਿਕ-ਆਰਥਿਕ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਉਪਾਵਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਉਹ ਅਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਨਾਗਰਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਪਰਾਧਾਂ, ਅਪਮਾਨ, ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਅਤੇ ਤੰਗ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਈ ਬੇਰਹਿਮੀ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਅਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਇਤਿਹਾਸਕ, ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ... ਜਦੋਂ

ਉਹ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਵਿਰੁੱਧ ਛੂਆਛੂਤ ਦੇ ਅਭਿਆਸਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਉਜਰਤਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਕੋਈ ਬੰਧੂਆ ਅਤੇ ਜਬਰੀ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਨਿੱਜੀ ਹਿੱਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਡਰਾਉਣ ਅਤੇ ਡਰਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲੇ ਆਪਣੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਸਵੈ-ਮਾਣ ਜਾਂ ਸਨਮਾਨ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਹ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਚਿੜਚਿੜੇ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਅਲਾਟ ਕੀਤੀ ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਖੇਤੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਵੀ ਨਾਰਾਜ਼ ਹੈ ਅਤੇ ਅਕਸਰ ਇਹ ਲੋਕ ਸੌੜੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੇ ਹਮਲਿਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ, ਕੁਝ ਅੱਤਿਆਚਾਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਰੁਝਾਨ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖੀ ਮਲਮੂਤਰ ਵਰਗੇ ਖਾਣਯੋਗ ਪਦਾਰਥ ਖਾਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਸਮੂਹ 'ਏ' ਉੱਤੇ ਹਮਲੇ ਕਰਨਾ। ਬੇਵੱਸ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਕਤਲ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਔਰਤਾਂ ਨਾਲ ਬਲਾਤਕਾਰ। ਇਸ ਲਈ ਗ਼ੈਰ-ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਗ਼ੈਰ-ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। " ਉੱਪਰ ਦਿੱਤਾ ਬਿਆਨ ਗ੍ਰਾਫਿਕ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਉਹਨਾਂ ਸਮਾਜਿਕ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ। ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੇ ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਨਿੱਜੀ ਹਿੱਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਡਰਾਉਣ ਅਤੇ ਡਰਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਜੇ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਈ ਜਾਂਦੀ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਇਨਕਾਰ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਜਾਂ ਧਾਰਾ 14 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਅਪਰਾਧ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵੱਖਰਾ ਵਰਗ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨਾਲ ਤੁਲਨਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।

9. ਬੇਸ਼ਕ, ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤਹਿਤ ਗਿਣੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਅੱਤਵਾਦ ਅਤੇ ਵਿਘਨਕਾਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ (ਰੋਕਥਾਮ) ਐਕਟ, 1987 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧਾਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਵੱਖਰੇ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, "ਛੂਆਛੂਤ" ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪਿਛੋਕੜ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਰਵੱਈਏ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ, ਜੋ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਇੱਕ ਖਦਸ਼ੇ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਾ ਲਾਭ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਉੱਤੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਹੋਣ ਦੀ ਪੂਰੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪੀੜ੍ਹਤਾਂ ਨੂੰ ਡਰਾ ਸਕਣ ਅਤੇ ਸਹੀ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 18 ਨੂੰ ਇਸ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਧਾਰਾ 21 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

10. ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 438 ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਹੈ, ਇਹ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ "ਛੋਟੇ ਅਪਰਾਧਾਂ" ਲਈ ਵੀ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ

ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਵੀ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸੈਕਸ਼ਨ 3 ਤਹਿਤ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧ ਹਨ ਜੋ ਸਮਾਜ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਬਦਨਾਮ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨ ਅਤੇ ਸਵੈ-ਮਾਣ ਦਾ ਜੀਵਨ ਜਿਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੇਇੱਜ਼ਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਅਧੀਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਅਪਰਾਧ ਇੱਕ ਵੱਖਰੇ ਹਨ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ”

19. ਪਾਤਰ -888--]ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ, (1994) 3 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 569 ਵਿੱਚ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 438 ਤਹਿਤ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਲਈ ਧਾਰਾ 18 ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 21 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 17 ਛੂਆਛੂਤ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਦੀ ਹੈ।

20. ਸੁਬਰਾਮਣੀਅਮ ਸਵਾਮੀ ਅਤੇ ਓਰਸ ਵਿੱਚ। ਰਾਜੂ (2014) 8 ਐਸਸੀਸੀ 390, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸਪਸ਼ਟ ਅਤੇ ਅਸਪਸ਼ਟ ਹਨ, ਉੱਥੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅੰਕੜਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਜਾਂ ਸਮਰੱਥਾ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਰਾਏ ਪ੍ਰਗਟ ਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਤਾਲ ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀਃ

ਸੀ.

“67. ਵੱਖ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਅਸੀਂ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਨਾਬਾਲਗਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਹੱਦ ਅਤੇ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਦਰ ਵਿੱਚ ਹੋਏ ਵਾਧੇ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਅੰਕੜੇ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੇ ਗਏ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਲੁਭਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਜੋ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਹੈ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਜਾਂ ਸਮਰੱਥਾ ਬਾਰੇ ਰਾਏ ਪ੍ਰਗਟ ਨਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਪੜ੍ਹਤਾਲ ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਰੱਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਜਾਂ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ। ਸਾਨੂੰ ਮੂਰਤੀ ਮੈਚ ਵਰਕਸ (1974) 4 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 428 ਵਿੱਚ ਜਸਟਿਸ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਈਅਰ ਦੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਨਾ ਜਾਇਜ਼ ਹੋਵੇਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਢੁਕਵਾਂ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈਃ (ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. ਪੀ. 437, ਪੈਰਾ 13-15)

“13. ਸਹੀ ਹੱਦ 'ਤੇ, ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਨਿਆਂਇਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਜਸਟਿਸ ਸਟੋਨ ਨੇ ਸੰਯੁਕਤ

ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਬਟਲਰ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਇਆ ਹੈਃ 80ਐੱਲ ਐੱਡ 477: 297 ਯੂ. ਐੱਸ. 1 (1936) ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂਃ (ਐਲ. ਐੱਡ ਪੀ. 495)

"ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਦੋ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਕ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ ਜੋ ਕਦੇ ਵੀ ਨਿਆਂਇਕ ਚੇਤਨਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਇੱਕ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤਾਂ ਸਿਰਫ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ, ਨਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿਆਣਪ ਨਾਲ। ਦੂਜਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਿ ਏ ਦੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨਕ ਸ਼ਾਖਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਗੈਰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵਰਤੋਂ ਸਰਕਾਰ ਨਿਆਂਇਕ ਸੰਜਮ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ, ਸਾਡੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਉੱਤੇ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਰੋਕ ਸਾਡੀ ਆਪਣੀ ਸਵੈ-ਸੰਜਮ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਬੁੱਧੀਹੀਣ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਲਈ ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤਾਂ ਲਈ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਬੈਲਟ ਅਤੇ ਜਮਹੂਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਲਈ ਹੈ। "

14. ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕਤਾ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਅਣਜਾਣਤਾ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦਾ ਤੰਗ ਖੇਤਰ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਸਮਾਨ ਇਲਾਜ ਲਈ ਦੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਮੈਚ ਨਿਰਮਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਡੱਬੇ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਨਾਲ ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕਤਾ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਹੈ।

15. ਵਰਗੀਕਰਣ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਕੁੱਝ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਇੱਥੇ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਰਾਜ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੇਣੀਬੱਧ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮਾਲੀਆ ਜਾਂ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਕਾਨੂੰਨ ਪਾਸ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਰ ਭਿੰਨਤਾ ਕੋਈ ਵਿਤਕਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਰ ਵਰਗੀਕਰਣ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਹੀ ਕਾਇਮ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਹ ਢੁਕਵੇਂ ਅਤੇ ਅਸਲ ਅੰਤਰਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੋਵੇ। ਗ਼ੈਰ-ਜ਼ਰੂਰੀ ਅਤੇ ਨਕਲੀ। ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਮਿਆਰ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਵਰਗੀਕਰਣ ਲਈ ਇੱਕ ਜਾਇਜ਼ ਅਧਾਰ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਭਿੰਨਤਾਵਾਂ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਨੂੰ ਮਾਪਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੇ ਇਹ ਕਿਸੇ ਅੰਤਰ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਇਹ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਵੱਖਰੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦੱਸਣ ਲਈ, ਸਾਧਨਾਂ ਦਾ ਅੰਤ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ, ਰਾਜ ਨੂੰ ਵਾਜਬ ਅਧਾਰ ਉੱਤੇ ਵਰਗੀਕਰਣ ਲਈ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਅਕਸ਼ਾਂਸ਼ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਹਾਰਕ ਵੇਰਵਿਆਂ ਅਤੇ ਕਈ ਕਾਰਕਾਂ ਦਾ ਸਵਾਲ ਵਾਜਬ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਝਿਜਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸ਼ਾਇਦ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਅਪੂਰਣ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਸਮੂਹ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਇੱਕ ਅਭਿਲਾਸ਼ਾ ਹੈ ਜੋ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕਦੇ ਪੂਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਸਾਨੂੰ ਵਰਗੀਕਰਣ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਣ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਧਾਨਕ ਅਤੇ ਨਿਆਂਇਕ ਵਿਭਾਗਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਬੇਸ਼ਕ, ਆਖਰੀ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਕੋਲ ਦੂਜੀਆਂ ਸ਼ਾਖਾਵਾਂ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕਤਾ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕੋਈ ਵਰਗੀਕਰਣ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਅੰਤਰਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ ਜਾਂ ਮਨਮਰਜ਼ੀ, ਕਾਲਪਨਿਕ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ, ਵਰਗੀਕਰਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਮੁੱਖ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਵਿਧਾਨਕ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਆਮ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਇਹ ਨਿਆਂਇਕ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਬਣ ਜਾਂਦਾ। ਇੱਕ ਸ਼ਕਤੀ ਬਹੁਤ ਵਿਆਪਕ ਹੋਣ ਅਤੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਵਿਵਹਾਰਵਾਦ ਦੇ ਵਿਭਿੰਨ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਸ਼੍ਰੇਣੀਬੱਧ ਕਰਨ ਲਈ, ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ।

ਜਿੱਥੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਚੱਲਦੀ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਪਹੁੰਚੋ। ਨਿਆਂਇਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਉੱਤੇ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਸੰਚਾਲਨ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਜਿੱਥੇ ਟੈਕਸ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਵਧੇਰੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਤੋਲਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ”

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਸੁਬਰਾਮਣੀਅਮ ਸਵਾਮੀ (ਉੱਪਰ) ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕਿੱਥੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸਪਸ਼ਟ ਅਤੇ ਅਸਪਸ਼ਟ ਹਨ, ਇਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਐਸ. ਪੀ. ਪੱਧਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹਨ।

21. ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 142 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਉੱਘੇ ਅਟਾਰਨੀ ਜਨਰਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਕੋਈ ਖਲਾਅ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈਃ

(ਏ) ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਬਾਰ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ, (1998)

409, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਹੈਃ

“47. .....ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਯਾਦ ਰੱਖਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 142 ਦੁਆਰਾ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਕੁਦਰਤ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰਾਤਮਕ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸਮਝੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲੰਬਿਤ ਇੱਕ ਕਾਰਨ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਦੌਰਾਨ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ ਦੇ ਮੂਲ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੇਸ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਕਾਰਨ ਲਈ ਲਾਗੂ ਮੂਲ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ "ਬਦਲਣ" ਲਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਆਰਟੀਕਲ 142, ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਦੇ ਵਿਸਤਾਰ ਦੀ ਚੌੜਾਈ ਹੋਵੇ, ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਇਮਾਰਤ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਜਿੱਥੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕੋਈ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਪਸ਼ਟ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜੋ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ' ਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। .....

48. .....ਦਰਅਸਲ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਉਦੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਕਾਨੂੰਨ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਵਿੱਚ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ' ਤੇ ਵਿਸ਼ੇ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ”

(ਅ) ਪ੍ਰੇਮ ਚੰਦ ਗਰਗ ਬਨਾਮ ਆਬਕਾਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਵਿੱਚ। , ਏ. ਆਈ. ਆਰ. 1963 ਐਸ. ਸੀ. 996, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 32 ਤਹਿਤ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(ਸੀ) ਈ. ਐਸ. ਪੀ. ਰਾਜਾਰਾਮ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ, (2001) 2 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 186 ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 142 ਤਹਿਤ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਮੂਲ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਣਦੇਖੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਮੁੱਦੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਵਿਧੀ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਹੱਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(ਡੀ) ਏ. ਆਰ. ਅੰਤੁਲੇ ਬਨਾਮ ਆਰ. ਐੱਸ. ਨਾਇਕ, (1988) 2 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 602 ਵਿੱਚ, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਨੁਛੇਦ 142 ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਆਪਕ ਅਤੇ ਸੰਪੂਰਨ ਹੈ, ਪਰ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ, ਅਸੰਗਤ ਜਾਂ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ।

(e) ਬੋਕਿਆ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ, (1995) 6 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 447 ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 142 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਧਿਰਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਨਿਆਂ ਕਰਨ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਸਬੰਧਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਅਣਦੇਖੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ।

(f) ਐੱਮ. ਸੀ. ਮਹਿਤਾ ਬਨਾਮ ਕਮਲ ਨਾਥ, (2000) 6 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 212 ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 142 ਦੀ ਵਰਤੋਂ, ਇਸ ਦੇ ਵਿਸਤਾਰ ਦੀ ਚੌੜਾਈ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਇਮਾਰਤ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਜਿੱਥੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਪਸ਼ਟ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ' ਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

(g) ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਰਾਜੇਸ਼ ਸਿਆਲ, (2002) 8 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 158 ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 142 (1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਵੀ, ਇਹ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਲਟ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(ਐੱਚ) ਟੈਕਸਟਾਈਲ ਲੇਬਰ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਆਫੀਸ਼ੀਅਲ ਲਿਕੁਇਡੇਟਰ, (2004) 9 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 741, ਇਹ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਅਨੁਛੇਦ 142 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਬਚੀ ਹੋਈ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ, ਜੋ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਪੂਰਕ ਅਤੇ ਪੂਰਕ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਜਾਇਜ਼ ਅਤੇ ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਹੈ, ਪਾਰਟੀਆਂ ਦਰਮਿਆਨ ਪੂਰਾ ਨਿਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਨਿਆਂ ਦੀ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰੁਕਾਵਟ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਹੈ।

(i) ਲਕਸ਼ਮੀਦਾਸ ਮੋਰਾਰਜੀ ਬਨਾਮ ਬਹਰੋਸ ਦਰਾਬ ਮਦਾਨ, (2009) 10 ਵਿੱਚ ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 425, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 142 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ ਜੋ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਠੋਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਲਵੇ ਜਾਂ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਪਸ਼ਟ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰੇ, ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

(ਜੇ) ਮਨੀਸ਼ ਗੋਏਲ ਬਨਾਮ ਰੋਹਿਨੀ ਗੋਏਲ, (2010) 4 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 393 ਵਿੱਚ, ਇਹ ਸੀ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਅਦਾਲਤਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਨਾ ਕਿ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਜੋ ਟੀਕੇ ਲਗਾਏ ਗਏ ਹਨ, ਦੇ ਉਲਟ ਹਨ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ. ਧਾਰਾ 142 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਜਿੱਥੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਇੱਕ ਉੱਚ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਲਈ ਇੱਕ ਇਮਾਰਤ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(ਕੇ) ਏ. ਬੀ. ਭਾਸਕਰ ਰਾਓ ਬਨਾਮ ਸੀ. ਬੀ. ਆਈ., (2011) 10 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 259 ਵਿੱਚ, ਇਹ ਸੀ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਧਾਰਾ 142 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹਮਦਰਦੀ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।

(l) ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਰਫੀਕ ਮਸੀਹ (2014) 8 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 883 ਵਿੱਚ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 142 ਪੂਰਕ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਮੂਲ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦੀ। ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਉੱਤੇ ਬਰਾਬਰੀ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਸਬੰਧਤ ਹਿੱਸਾ ਹੇਠਾਂ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਹੈਃ

“12. ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 142 ਕੁਦਰਤ ਵਿੱਚ ਪੂਰਕ ਹੈ ਅਤੇ ਮੂਲ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਮੂਲ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਨਾਲੋਂ ਬਰਾਬਰੀ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਸਖਤੀ ਦੇ ਉਲਟ ਇੱਕ ਨਿਆਂ-ਮੁਖੀ ਪਹੁੰਚ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਰਾਹਤ ਨੂੰ ਢਾਲਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਐਲਾਨ ਵਜੋਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਬੱਧ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। “ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ "ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 141 ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈਃ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 141 ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖ ਕੇ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਇੱਕ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਕੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 142 ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੋ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਰੰਗ ਨੂੰ ਬਦਲਦਾ ਹੈ। ” (ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

22. ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 142 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਕੋਈ ਵਿਧਾਨਕ ਖਲਾਅ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਵਿਸ਼ਾਖਾ ਬਨਾਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰਤਾ, (1997) 6 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 241 ਗਲਤ ਥਾਂ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ; ਅਰਥਾਤ, ਕਥਿਤ ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 18 ਨੂੰ Cr.PC ਦੀ ਧਾਰਾ 41 ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

23. ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਲਈ ਰਾਖਵੇਂ ਖੇਤਰ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਲਈ ਰਾਖਵੇਂ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਨਿਆਂਇਕ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਬਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ। ਆਮ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਨੂੰ ਕਿਤਾਬ, ਸਾਲਮੰਡ ਆਨ ਜੂਰੀਸਪ੍ਰੂਡੈਂਸ, 12 ਵੇਂ ਐਡੀਸ਼ਨ; ਸਵੀਟ ਐਂਡ ਮੈਕਸਵੈੱਲ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਦਿੱਤੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ। “ਸਖ਼ਤ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕਾਨੂੰਨ ਇੱਕ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਜਾਂ ਅਧੀਨ ਵਿਧਾਇਕ ਦੁਆਰਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਸਾਨੂੰ ਵਿਧਾਨਕਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਫਰਕ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨਸਾਜ਼ ਸਿਰਫ਼ ਭਵਿੱਖ

ਲਈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਸਲ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਿਯਮ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ; ਅਦਾਲਤਾਂ, ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਅਜਿਹਾ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਨਿਆਂਇਕ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਵਾਦਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਅਨੁਸਾਰੀ ਹੈ; ਵਿਧਾਨਕ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣਾ ਵਿਧਾਇਕ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਕੰਮ ਹੈ। ”

24. ਵੱਖ-ਵੱਖ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਅਤੇ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਿਆ ਹੈ। ਉੱਪਰ ਦੱਸੀਆਂ ਗਈਆਂ ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ ਨੀਤੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਛੂੰਹਦੀਆਂ ਹਨ। ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ (1980) 2 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 684 ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਤੇ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈਃ

“67. ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਕਿ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕਤਾ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਉੱਤੇ ਇਸ ਝੂਠ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ, ਨਿਆਂਇਕ ਸੰਜਮ ਦਾ ਤਰਕ ਹੈ, ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ, ਵਿਧਾਨਕ ਅਤੇ ਨਿਆਂਇਕ ਕਾਰਜਾਂ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਦਾ ਸਨਮਾਨ, ਅਤੇ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਜਾਂ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨ ਦੀ ਨਿਆਂਇਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਦਾ ਮੁੱਢਲਾ ਕੰਮ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਨੀਤੀ-ਨਿਰਮਾਣ ਦੇ ਵਿਧਾਨਕ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨਾ। “ਜੱਜ ਦਾ ਕੰਮ ਨਿਆਂ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣਾ। ” ਲਾਰਡ ਡੇਵਲਿਨ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚਃ “ਜੱਜ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਰੱਖਿਅਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੱਦਾਂ ਦੇ ਰੱਖਿਅਕ ਵੀ ਬਾਹਰਲੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ। ”

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਨੀਤੀ ਨਿਰਮਾਣ ਦੇ ਵਿਧਾਨਕ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਘੁਸਪੈਠ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ।

25. ਆਸਿਫ ਹਮੀਦ ਅਤੇ ਓਰਸ ਵਿੱਚ। ਜੰਮੂ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਓਰਸ., 1989 ਸਪ. (2) ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 364, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਨੀਤੀ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਨਾ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਕਿ ਕੀ ਸਿਆਣਾ ਜਾਂ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਹੈ। ਸਵੈ-ਸੰਜਮ ਨਿਆਂਇਕ ਸਹੁੰ ਦਾ ਸਾਰ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾਃ “

17. ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਸ਼ਾਮਲ ਵਿਵਾਦ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੇ ਤਿੰਨ ਅੰਗਾਂ ਦੇ ਆਪਸੀ ਕੰਮਕਾਜ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕਰਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਸ ਦੀ ਪੂਰੀ ਕਠੋਰਤਾ ਵਿੱਚ ਮਾਨਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਪਰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨਿਰਮਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਰਾਜ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅੰਗਾਂ ਦੇ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਸਾਵਧਾਨੀਪੂਰਵਕ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ, ਕਾਰਜਪਾਲਿਕਾ ਅਤੇ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਆਪਣੇ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਅੰਗ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਸੌਂਪੇ ਗਏ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਖੋਹ ਸਕਦਾ।

ਸੰਵਿਧਾਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੰਗਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕੰਮ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਪਾਲਣਾ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ। ਲੋਕਤੰਤਰ ਦਾ ਕੰਮਕਾਜ ਇਸ ਦੇ ਹਰੇਕ ਅੰਗ ਦੀ ਤਾਕਤ ਅਤੇ ਸੁਤੰਤਰਤਾ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਅਤੇ ਕਾਰਜਪਾਲਿਕਾ, ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਇੱਛਾ ਦੇ ਦੋ ਪਹਿਲੂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਵਿੱਤ ਸਮੇਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹਨ। ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਕੋਲ ਤਲਵਾਰ ਜਾਂ ਪਰਸ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਫਿਰ ਵੀ, ਇਸ ਕੋਲ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਦੋ ਮੁੱਖ ਅੰਗ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦਾ ਰੱਖਿਅਕ ਹੈ। ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਅਤੇ ਕਾਰਜਪਾਲਿਕਾ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਗੈਰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਇੱਕ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਹਥਿਆਰ ਹੈ। ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੇ ਵਧਦੇ ਦਾਇਰੇ ਨੇ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਨਿਆਂ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਿਆ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਅਤੇ ਕਾਰਜਪਾਲਿਕਾ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਿਆਂਇਕ ਸੰਜਮ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ, ਸਾਡੀ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਉੱਤੇ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਰੋਕ ਨਿਆਂਇਕ ਸੰਜਮ ਦਾ ਸਵੈ-ਲਾਗੂ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਹੈ।

18. ਟਰੰਪ ਬਨਾਮ ਡਲੇਸ, 356 ਯੂ. ਐੱਸ. 96 ਦੇ ਵਿਵਾਦਪੂਰਨ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਯੂ. ਐੱਸ. ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਜੱਜ ਫ੍ਰੈਂਕਫਰਟਰ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀਃ

“ਮੈਡੀਸਨ ਦੇ ਵਾਕਾਂਸ਼ ਵਿੱਚ, ਸਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ "ਇੱਕ ਹਮਲਾਵਰ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੀ ਹੈ। ” ਨਿਆਂਇਕ ਸ਼ਕਤੀ ਇਸ ਮਨੁੱਖੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਸਹੀ ਹੱਦਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਘੁਸਪੈਠ ਕਰਨ ਤੋਂ ਵੀ ਚੌਕਸ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਘੱਟ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਉੱਤੇ ਇੱਕੋ-ਇੱਕ ਸੰਜਮ ਸਵੈ-ਸੰਜਮ ਹੈ।

ਸ਼ਕਤੀ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਬੁੱਧੀਮਾਨ ਅਭਿਆਸ ਦੇ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਦੀ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਪਾਲਣਾ-ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਅਤੇ ਸਮਝਦਾਰੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ-ਦੋ ਸੰਕਲਪਾਂ ਦੇ ਇਸ ਨਿਰਣਾਇਕ ਪਰ ਸੂਖਮ ਸਬੰਧ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਸੁਚੇਤ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜੋ ਬਹੁਤ ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ ਇਕੱਠੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਫਰਕ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰਨ ਲਈ ਅਨੁਸ਼ਾਸਿਤ ਇੱਛਾ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਅਲੱਗ ਰਹਿਣਾ ਅਤੇ ਬੁੱਧੀ ਦੀ ਘਾਟ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਅਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਵਿੱਚ ਜੋ ਬੁੱਧੀਮਾਨ ਹੈ ਉਸ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਦ੍ਰਿੜ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਪਰ 'ਏ' ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਨਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਨੀਤੀ. ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਖੁਦ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਸਿਆਣਾ ਜਾਂ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਹੈ। ਇਹ ਆਤਮ-ਸੰਜਮ ਨਿਆਂਇਕ ਸਹੁੰ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੇ ਜੱਜਾਂ ਨੂੰ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸ਼ਾਖਾ ਦੇ ਵਿਵੇਕ 'ਤੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਬੈਠਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ” (ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ) ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਬੁੱਧੀਮਾਨ ਜਾਂ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਬਾਰੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਇਹ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅੰਕੜਿਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰੇ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਪਹਿਲੂਆਂ' ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰੇ।

ਆਸਿਫ ਹਮੀਦ ਬਨਾਮ ਜੰਮੂ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਾਨੂੰਨ (ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਐੱਸ. ਸੀ. ਚੰਦਰ ਬਨਾਮ ਝਾਰਖੰਡ ਰਾਜ, (2007) 8 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 279 ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਇਆ ਹੈ।

26. ਇੰਡੀਅਨ ਡਰੱਗਜ਼ ਐਂਡ ਫਾਰਮਾਸਿਊਟੀਕਲਜ਼ ਲਿਮਟਿਡ ਵਿੱਚ ਵਰਕਮੈਨ, ਇੰਡੀਅਨ ਡਰੱਗਜ਼ ਐਂਡ ਫਾਰਮਾਸਿਊਟੀਕਲਜ਼ ਲਿਮਟਿਡ, (2007) 1 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 408, ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆਃ "40. ਇਸ ਲਈ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਆਂਇਕ ਸੰਜਮ ਵਰਤਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਜਾਂ ਵਿਧਾਨਕ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਘੁਸਪੈਠ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਅਸਾਮੀਆਂ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਸਾਮੀਆਂ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ, ਨਿਯਮਿਤਤਾ, ਤਨਖਾਹ ਸਕੇਲ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ, ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਨਿਰੰਤਰਤਾ, ਤਰੱਕੀਆਂ ਆਦਿ ਸਾਰੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਜਾਂ ਵਿਧਾਨਕ ਕਾਰਜ ਹਨ ਅਤੇ ਜੱਜਾਂ ਲਈ ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕਦਮ ਰੱਖਣਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਗਲਤ ਹੈ, ਸਿਵਾਏ ਇੱਕ ਦੁਰਲੱਭ ਅਤੇ ਅਸਾਧਾਰਣ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ। ਸਬੰਧਤ ਕੇਸ-ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਨਿਆਂਇਕ ਸੰਜਮ ਦੇ ਫ਼ਲਸਫ਼ੇ ਨੂੰ ਮਦਰਾਸ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਰਾਮ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਦਰਸਾਇਆ ਹੈ। ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ।

" 27. ਡਿਵੀਜ਼ਨਲ ਮੈਨੇਜਰ, ਅਰਾਵਲੀ ਗੋਲਫ ਕਲੱਬ ਬਨਾਮ ਚੰਦਰ ਹਾਸ,(2008) 1 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 683, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾਃ

"18. ਜੱਜਾਂ ਨੂੰ ਨਿਆਂਇਕ ਸੰਜਮ ਵਰਤਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਜਾਂ ਵਿਧਾਨਕ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਘੁਸਪੈਠ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ, ਇੰਡੀਅਨ ਡਰੱਗਜ਼ ਐਂਡ ਫਾਰਮਾਸਿਊਟੀਕਲਜ਼ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ. ਕਰਮਚਾਰੀ (2007) 1 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 408 ਅਤੇ ਐੱਸ. ਸੀ. ਚੰਦਰਾ ਬਨਾਮ ਝਾਰਖੰਡ ਰਾਜ (2007) 8 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 279 (ਐੱਮ. ਕਾਟਜੂ, ਜੇ. ਦਾ ਸਹਿਮਤੀ ਵਾਲਾ ਫੈਸਲਾ ਵੇਖੋ)।

19. ਸਾਡੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ, ਕਾਰਜਪਾਲਿਕਾ ਅਤੇ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਸਭ ਦੇ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਵਿਆਪਕ ਖੇਤਰ ਹਨ। ਆਮ ਤੌਰ ਉੱਤੇ, ਰਾਜ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਅੰਗਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਲਈ ਵੀ ਦੂਜੇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਉੱਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਨਾਜ਼ੁਕ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਸੰਤੁਲਨ ਖਰਾਬ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ, ਅਤੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਤੀਕ੍ਰਿਆ ਹੋਵੇਗੀ। "

28. ਕੁੱਛ ਜਲ ਸੰਕਟ ਨਿਵਾਰਨ ਸਮਿਲੀ ਅਤੇ ਓਰਸ ਵਿੱਚ। ਰਾਜ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਗੁਜਰਾਤ ਅਤੇ ਏ. ਐੱਨ. ਆਰ., (2013) 12 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 226, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਵਿਧਾਨਕ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਘੁਸਪੈਠ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਇਹ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਦੂਜੀ ਨਾਲੋਂ ਨਿਰਪੱਖ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦਾ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾਃ

"12. ਅਸੀਂ ਵਿਰੋਧੀ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸਭ ਤੋਂ ਚਿੰਤਾਜਨਕ ਵਿਚਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਦੀਵਾਨ ਦੀ ਪੇਸ਼ਗੀ ਵਿੱਚ ਸਾਰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਹਾਂ ਕਿ ਰਾਜ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅੰਗਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਿਆਪਕ ਵੰਡ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਇਹ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਨਿਆਂਇਕ ਸੰਜਮ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੇ ਅਤੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਜਾਂ ਵਿਧਾਨਕ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਘੁਸਪੈਠ ਨਾ ਕਰੇ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇੱਕ ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਹ ਮੰਨਣ ਲਈ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਪਾਣੀ ਦੀ ਵੰਡ ਦੀ ਨੀਤੀ ਮਾੜੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਡਰਦੇ ਹਾਂ; ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਇਸ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁਹਾਰਤ ਜਾਂ ਸਿਆਣਪ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਆਰਥਿਕ ਚੋਣਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਅਤੇ ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਮੰਨਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮਾਹਰਾਂ ਦੀ ਮਾਹਰ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸੀਮਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਵੰਡ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵੈਧਤਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨ ਦੀ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਨਾਲੋਂ ਨਿਰਪੱਖ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਹੇਗੀ। ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮਾਮਲੇ ਅਤੇ ਤਕਨੀਕੀ ਮੁਹਾਰਤ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਯੋਗ ਹੈ। ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਉਦੋਂ ਹੀ ਦਖਲ ਦੇਵੇਗੀ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗੇਗਾ ਕਿ ਨੀਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੀ ਜਾਂ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਜਾਂ ਤਰਕਹੀਣ ਹੈ। "

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

29. ਡਾ. ਸੁਭਾਸ਼ ਕਾਸ਼ੀਨਾਥ ਮਹਾਜਨ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ, (2018) 6 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 454, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਜੋ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਲਟ ਹਨ।

30. ਕੇਸਵਾਨੰਦ ਭਾਰਤੀ ਬਨਾਮ ਕੇਰਲ ਰਾਜ, (1973) 4 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 225, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਹੈਃ

292. ਵਿਦਵਾਨ ਅਟਾਰਨੀ ਜਨਰਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਹਰ ਪ੍ਰਬੰਧ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਇਹ ਗੱਲ ਸੱਚ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਹਰ ਏ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ ਉਸੇ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ। ਅਸਲ ਸਥਿਤੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਬਸ਼ਰਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਨੀਂਹ ਅਤੇ ਢਾਂਚਾ ਇੱਕੋ ਜਿਹਾ ਰਹੇ। ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨਃ

(1) ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਸਰਬਉੱਚਤਾ;

(2) ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਰਿਪਬਲਿਕਨ ਅਤੇ ਡੈਮੋਕਰੇਟਿਕ ਰੂਪ;

(3) ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ ਚਰਿੱਤਰ;

(4) ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ, ਕਾਰਜਪਾਲਿਕਾ ਅਤੇ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਦਰਮਿਆਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕਰਨਾ।

(5) ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਸੰਘੀ ਚਰਿੱਤਰ।

31. ਆਈ. ਆਰ. ਕੋਇਲੋ ਬਨਾਮ ਸਟੇਟ ਆਫ਼ ਟੀ. ਐੱਨ., (2007) 2 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 1 ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨਿਰੀਖਣ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨਃ

"129. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਕੇਸਵਾਨੰਦ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 31-ਬੀ ਧਾਰਾ 31-ਏ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਨੱਤੀਵੀਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੋਧ ਨੂੰ ਵੀ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੇਰਲ ਦੇ ਕੁਝ ਭੂਮੀ ਸੁਧਾਰ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਨੌਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕੁੰਜੁਕੁੱਟੀ ਸਾਹਿਬ ਬਨਾਮ ਕੇਰਲ ਰਾਜ, (1972) 2 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 364। ਸ. ਉਨੱਤੀਵੀਂ ਸੋਧ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਤਰਕਪੂਰਨ ਅਧਾਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਰਾਏ ਸੀ ਕਿ ਧਾਰਾ 31-ਬੀ ਦੀ ਵਿਧੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਹਰ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਸੰਸਦ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਨੌਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਜੋੜਿਆ, ਤਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਵਾਇਦ ਨੂੰ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਟੈਸਟ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਪਰਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। [ਦੇਖੋ ਸ਼ੇਲਤ ਅਤੇ ਗਰੋਵਰ, ਜੇ. ਜੇ., ਪੈਰਾ 607 ਅਤੇ 608 (7); ਹੇਗੜੇ ਅਤੇ ਮੁਖਰਜੀ, ਜੇ. ਜੇ., ਪੈਰਾ 738-43,744 (8); ਰੇ, ਜੇ., ਪੈਰਾ 1055-60,1064; ਜਗਨਮੋਹਨ ਰੈੱਡੀ, ਜੇ., ਪੈਰਾ 1212 (4); ਪਾਲੇਕਰ, ਜੇ., ਪੈਰਾ 1333 (3); ਖੰਨਾ, ਜੇ., ਪੈਰਾ 1522,1536,1537 (xv); ਮੈਥਿਊ, ਜੇ., ਪੈਰਾ 1782; ਬੇਗ, ਜੇ., ਪੈਰਾ 1857 (6); ਦਿਵੇਦੀ, ਜੇ. , ਪੈਰਾ 1994,1995 (4) ਅਤੇ ਚੰਦਰਚੂੜ, ਜੇ., ਪੈਰਾ 2136-41 ਅਤੇ 2142 (10)।] 130. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਗਲਤ ਹੈ ਕਿ ਨੌਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 31-ਬੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 31-ਬੀ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਾਨੂੰਨ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਸਦ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਉੱਤੇ ਲੱਗੀ ਰੋਕ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 31-ਬੀ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਕਾਰਨ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਭਾਗ III ਦੁਆਰਾ ਵਿਧਾਨਕ ਸ਼ਕਤੀ ਉੱਤੇ ਲਗਾਈ ਗਈ ਬੰਨ੍ਹ ਨੂੰ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਨੂੰ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣਾ ਜਾਂ ਹਟਾਉਣਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਨੌਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 31-ਬੀ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਮੌਕਾ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਪਰ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਜਾਂ ਹਟਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਦੋਵੇਂ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਵੱਖਰੀਆਂ ਹਨ। "

32. ਭੀਮ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ, (2010) 5 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 538 ਵਿੱਚ, ਇਹ ਸੀ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰਃ

"77. ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇੱਕ ਹੋਰ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਯੋਜਨਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕਰਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕਰਨ ਦੀ ਧਾਰਨਾ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਈ ਗਈ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਅੰਦਰੂਨੀ ਹੈ। ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕਰਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਹਰੇਕ ਸ਼ਾਖਾ ਦੀ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਹੈ।

78. ਇਸ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਸਮਝਦੇ ਸਮੇਂ, ਦੋ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ, ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵੰਡ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਇੱਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਹੈ। ਦੂਜਾ ਇਹ ਕਿ ਆਧੁਨਿਕ ਸ਼ਾਸਨ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਸਖਤ ਅਲਹਿਦਗੀ ਨਾ ਤਾਂ ਸੰਭਵ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਲੋੜੀਂਦੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਦੇ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ, ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵੰਡ ਦੀ ਕੋਈ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਪਾਠ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਉਸੇ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਦੇ ਹਾਂ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਕਾਰਜਾਂ ਦੇ ਓਵਰਲੈਪ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਪਰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਸੰਸਦੀ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਓਵਰਲੈਪ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਦੂਜੀ ਸ਼ਾਖਾ ਦੇ ਕੰਮਕਾਜ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਰੋਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਖੋਹ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

***

85. ਦੁਬਾਰਾ, ਏ. ਕੇ. ਰਾਏ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਚੰਦਰਚੂੜ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, ਸੀ. ਜੇ. ਨੇ ਪੀ. 295, ਪੈਰਾ 23 ਕਿ "ਸਾਡਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਵੰਡ ਦੇ ਅਮਰੀਕੀ ਪੈਟਰਨ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। "

86. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਰਾਹੀਂ ਨਿਆਂਇਕ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਖੋਹਣਾ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵੰਡ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਵੇਗੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜੇ. ਚੰਦਰਚੂੜ ਨੇ ਇੰਦਰਾ ਨਹਿਰੂ ਗਾਂਧੀ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਨਾਰਾਇਣ, 1975 ਸਪੱਸ਼ਟ ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 1 ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈਃ (ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. ਪੀ. 261, ਪੈਰਾ 689)

" 689. ... ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ੁੱਧ ਅਤੇ ਨਿਰਵਿਵਾਦ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਿਆਂਇਕ ਕਾਰਜ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਸਹਿਕਾਰੀ ਸੰਘਵਾਦ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣਾ ਅਸੰਭਵ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਸਖ਼ਤ ਵੰਡ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਜੋ ਚੰਗੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਅਤੇ ਸੰਤੁਲਨ ਦੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। " ਅਜਿਹਾ ਇਸ ਲਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹੇ ਕਾਨੂੰਨ ਰਾਜ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅੰਗਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਸੰਤੁਲਨ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਦੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦੇ ਹਨ। 87. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵੰਡ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦਾ ਟੈਸਟ ਬਿਲਕੁਲ ਇਹੋ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵੰਡ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰੇਗਾ ਜੇ ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼ਾਖਾਵਾਂ ਦੇ ਕਾਰਜਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਓਵਰਲੈਪ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਜੇ ਇਹ ਦੂਜੀ ਸ਼ਾਖਾ ਦੇ ਇੱਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਵਿੱਚ ਕਮੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਟੈਸਟ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਸਾਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। "

33. ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਟੀ. ਐੱਨ. ਬਨਾਮ ਕੇਰਲ ਰਾਜ, (2014) 12 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 696, ਇਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆਃ

"126. ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਦੇ ਡੂੰਘੇ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬ ਉੱਤੇ, ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ, ਕਾਰਜਪਾਲਿਕਾ ਅਤੇ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਦਰਮਿਆਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵੰਡ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈਃ

126.1. ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵੰਡ ਦੇ ਸਪਸ਼ਟ ਪ੍ਰਬੰਧ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਵੀ, ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵੰਡ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ। ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕਰਨ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨ ਦਾ ਇੱਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਸੱਤਾ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕਰਨ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਹਾਲਾਂਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਵਿਆਪਕਤਾ, ਸੰਚਾਲਨ ਅਤੇ ਦਰਿਸ਼ਗੋਚਰਤਾ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੇ ਤਿੰਨ ਅੰਗਾਂ-ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ, ਕਾਰਜਪਾਲਿਕਾ ਅਤੇ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਦਰਮਿਆਨ ਰਸਮੀ ਰੇਖਾ ਖਿੱਚੇ ਬਿਨਾਂ ਹੱਦਬੰਦੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਅਰਥ ਵਿੱਚ, ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕਰਨ ਲਈ ਸਪਸ਼ਟ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਵੀ, ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ, ਕਾਰਜਪਾਲਿਕਾ ਅਤੇ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਦਰਮਿਆਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵੰਡ ਉਹਨਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕਰਨ ਲਈ ਸਪਸ਼ਟ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹਨ।

126.2. ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਕਾਰਜਪਾਲਿਕਾ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਤੋਂ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨ ਲਈ ਬੁਨਿਆਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ। ਨਿਆਂਇਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕਰਨਾ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ।

126.3. ਤਿੰਨ ਅੰਗਾਂ-ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ, ਕਾਰਜਪਾਲਿਕਾ ਅਤੇ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਦਰਮਿਆਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕਰਨਾ ਵੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਸਮਾਨਤਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਨਿਆਂਇਕ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕਰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਧਾਰਾ 14 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਮਾਨਤਾ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵੰਡ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਅਯੋਗ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹੀ ਉਲੰਘਣਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਮਾਨਤਾ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ।

126.4. ਉੱਚ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ (ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਅਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ) ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੁਆਰਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ (ਸੰਸਦ ਅਤੇ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ) ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੇ ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਜੇ ਇਸ ਨੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਭਾਗ III ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਹੈ।

126.5. ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵੰਡ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਫੈਸਲਿਆਂ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਜਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਹੀਣ ਘੋਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦੱਸੇ ਗਏ ਨੁਕਸਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਜਾਣਨ 'ਤੇ ਇੱਕ ਸੋਧ ਕਾਨੂੰਨ ਪਾਸ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਬੰਨ੍ਹਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਸ਼ਰਤਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਇਹ ਅਧਾਰਤ ਹੈ, ਨੂੰ ਬੁਨਿਆਦੀ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਇੰਨਾ ਬਦਲਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਬਦਲੇ ਹੋਏ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ।

126.6. ਜੇਕਰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਕੋਲ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਉੱਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਮਾਣਕ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਮਾਣਕ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪਿਛੋਕੜ ਵਾਲਾ

ਬਣਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਕੋਲ ਉਹ ਯੋਗਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਉਹ ਵਿਸ਼ੇ' ਤੇ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਇਹ ਉਸ ਨੁਕਸ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਸੀ।

126.7. ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਾਨੂੰਨ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਆਪਣੀ ਸਮਰੱਥਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਜੇ ਇਸ ਨੂੰ ਨਿਆਂਇਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹਾ ਕਾਨੂੰਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕਰਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਕੇ ਅਯੋਗ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਕਿਸੇ ਫੈਸਲੇ ਜਾਂ ਏ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਿਧਾਨਕ ਨੁਸਖ਼ੇ ਜਾਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਨਿਆਂਇਕ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਨੇੜਿਓਂ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਪੁੱਛੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨਃ

((i) ਕੀ ਵਿਧਾਨਕ ਤਜਵੀਜ਼ ਜਾਂ ਵਿਧਾਨਕ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨਿਆਂਇਕ ਕਾਰਜਾਂ ਵਿੱਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰਦੇ ਹਨ?

((ii) ਕੀ ਕਾਨੂੰਨ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੇਸ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕੀ ਵਿਵਾਦਗ੍ਰਸਤ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ?

(3) ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਕੀ ਹਨ; ਉਹ ਮੁੱਦੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਇਹ ਨਜਿੱਠਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਜਿਸ ਨੇ ਅੰਤਮਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਹੈ?

ਜੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ (1) ਅਤੇ (2) ਦਾ ਉੱਤਰ ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ (3) ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਪਹਿਲੂਆਂ ਉੱਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਕਾਫ਼ੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਕਾਨੂੰਨ ਨਿਆਂਇਕ ਕਾਰਜਾਂ ਵਿੱਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਗੈਰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

” 34. ਸਟਾਕ ਵਿੱਚ ਹਾਊਸ ਆਫ਼ ਲਾਰਡਜ਼ ਬਨਾਮ ਫਰੈਂਕ ਜੋਨਸ (ਟਿਪਟਨ), 1978 (1) ਵਿਧਾਨਕ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਡਬਲਯੂ. ਐਲ. ਆਰ. 238 ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਹੈਃ

“ਇਹ ਬਹਿਸ ਕਰਨਾ ਬੇਕਾਰ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਇਸ ਗੱਲ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ "ਬਣਾਓ" ਅਤੇ "ਕਾਨੂੰਨ" ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਮਤਲਬ ਹੈ। ਜੋ ਗੱਲ ਅਸੰਭਵ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਕਾਰਜਪਾਲਿਕਾ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਨਾਗਰਿਕ ਦਰਮਿਆਨ ਵਿਚੋਲੇ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਉਚਿਤ ਨਿਆਂਇਕ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈਃ

(1) ਆਧੁਨਿਕ ਕਾਨੂੰਨ ਇੱਕ ਮੁਸ਼ਕਲ ਅਤੇ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ, ਸੰਸਦ ਦੇ ਸਦਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬਿੱਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ, ਲਗਾਤਾਰ ਡਰਾਫਟ ਉੱਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਕਲਪਨਾਤਮਕ ਸਥਿਤੀਆਂ ਉੱਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਭਾਵਿਤ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਤੋਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ

ਬਹੁਤ ਵਿਆਪਕ ਤਜਰਬਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈਃ ਜੱਜ ਅਜਿਹੇ ਤਜਰਬੇ ਦੀ ਬਰਾਬਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਜਾਂ ਸਿਖਲਾਈ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਸਹਾਇਤਾ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੇ ਸਾਰੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ;

(2) ਬਿੱਲ ਹਾਊਸ ਆਫ ਕਾਮਨਜ਼ ਦੇ ਦਬਦਬੇ ਵਾਲੀ ਸੰਸਦ ਵਿੱਚ ਸੋਧਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹਨ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਣਗੇਃ ਇੱਕ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਜੱਜ ਇੰਨਾ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ;

(3) ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨ ਅਧੀਨ ਰਹਿੰਦੇ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਨਾਗਰਿਕ ਆਪਣੇ ਆਚਰਣ ਨੂੰ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਕਹਿਣ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਸੀ ਜਾਂ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਜੋ ਹੋਰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਜੇ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਮੰਨੀ ਗਈ ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੁੰਦੀ; (4) ਨੈਤਿਕਤਾ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਪੱਤਰ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਸੇਂਟ ਜੌਨ ਸੇਂਟ ਪੌਲ ਨਾਲੋਂ ਇੱਕ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਕ ਹੈ, ਲੋਗੋ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਭਾਵਨਾ ਹੈ; ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਸ਼ਾਸਨ ਵਿੱਚ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਉੱਤੇ ਛੱਡ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਫੈਲਾਉਣ ਲਈ ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਫੈਲਾਉਣ। ਅੰਤੜੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕ੍ਰਿਆ;

(5) ਸੰਸਦ ਇੱਕ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵਿਸੰਗਤੀ ਨੂੰ ਸਹਿਣ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

(6) ਜੋ ਗੱਲ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਸ਼ਾਇਦ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਅਣਉਚਿਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬਦਕਿਸਮਤ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦੀ ਸੀ ਜੋ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਤੌਰ' ਤੇ ਕਿਸੇ ਆਮ ਸਮਾਜਿਕ ਲਾਭ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ।

(7) ਸੰਸਦੀ ਡਰਾਫਟਮੈਨ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਨਕ ਪ੍ਰਮੋਟਰ ਕਿਸ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਹ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਲੋੜੀਂਦੇ ਤੌਰ' ਤੇ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਉਚਿਤ ਰਜਿਸਟਰ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ, ਆਮ ਅਤੇ ਮੁਢਲੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤ ਕੇ ਅਜਿਹੀ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਵਿਸੰਗਤੀ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਡਰਾਫਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਗੁੰਝਲਤਾ ਅਤੇ ਅਸਪਸ਼ਟਤਾ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ।

(8) ਸੰਸਦ ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਨਿਰੰਤਰ ਸੈਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇੱਕ ਅਣਦੇਖੇ ਅਤੇ ਅਸਮਰੱਥ ਅਨਿਆਂ ਜਾਂ ਵਿਸੰਗਤੀ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ ਠੀਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇਃ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਨਿਆਂਇਕ ਉਲੰਘਣਾ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਬਿਹਤਰ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਆਮ ਨਾਗਰਿਕ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਲਾਹਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਪਤਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਉਹ ਕਿੱਥੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਭ ਨਿਆਂਇਕ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹੈਃ ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਨਿੱਜੀ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੋਵਾਂ ਦੀਆਂ ਨਿਆਂਇਕ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਸਵੈ-ਗਿਆਨ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਨਾ ਹੈ।

35. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਿਵਸ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਸ਼੍ਰੀ ਐੱਮ. ਐੱਨ. ਵੈਂਕਟਚਲਿਆ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਭਾਸ਼ਣ ਨੂੰ ਨੀਤੀ ਦੇ ਨਿਆਂਇਕ ਨਿਰਧਾਰਣ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈਃ

“ਇਹ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਕਿ "ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਕਾਰਜਪਾਲਿਕਾ ਨੂੰ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਕਾਰਜਪਾਲਿਕਾ ਵੀ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਤਾਂ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ" ਇੱਕ ਆਕਰਸ਼ਕ ਸੱਦਾ ਹੈਃ ਪਰ ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਨਾਲੋਂ ਵਧੇਰੇ ਆਕਰਸ਼ਕ ਹੈ। ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਵਿਧਾਨਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਵਿਆਪਕ ਹੈ। ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਖੇਤਰ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਵਾਰੰਟ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਆ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਅਤੇ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਨ ਦੀ ਵੱਡੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵਿੱਚ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਸਵਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਬਰਾਬਰ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਇਹ ਆਮ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਪ੍ਰਾਪਕ ਦੇ ਬਿੱਲਾਂ ਦਾ ਉਲਟ ਮਾਮਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ; ਵਿਵਾਦਾਂ/ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਵਿਧਾਨਕ ਨਿਰਧਾਰਣ ਨੂੰ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਮੀਰੁੰਨੀਸਾ, ਰਾਮ ਪ੍ਰਸਾਦ ਨਾਰਾਇਣ ਸਾਹੀ ਅਤੇ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਕੁਝ ਦਿਲਚਸਪ ਮਾਮਲੇ ਹਨ। ਉਸੇ ਤਰਕ ਅਤੇ ਉਲਟ ਤਰਕ ਦੁਆਰਾ, ਨਿਆਂਇਕ ਕਾਨੂੰਨ ਜੋ ਨੀਤੀ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਨਿਆਂਇਕ ਨਿਰਧਾਰਣ ਹੈ, ਨੂੰ ਨਿਆਂ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ। ਇਹ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿਆਖਿਆ ਦੀ ਆੜ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਮਰੱਥ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾ ਤਾਂ ਸੰਸਦ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ' ਤੇ ਨਿਆਂਇਕ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਤਿੰਨ ਖੇਤਰਾਂ ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਦੂਜੇ ਉੱਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਸਰਬਉੱਚਤਾ ਦਾ ਤਰਕਪੂਰਨ ਅਰਥ ਹੈ।

ਲਾਰਡ ਡੇਵਲਿਨ ਦੀ ਟਿੱਪਣੀ ਮਨ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ; 'ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਹੁਣ ਜੱਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਾਸਨ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਇੱਛਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿੰਨੀ ਉਹ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਦੁਆਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ'।

ਇਹ ਅਜਿਹੇ ਉਪਾਵਾਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਅਤੇ ਇੱਛਾ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਵਾਲ ਜਾਇਜ਼ਤਾ ਅਤੇ ਮਰਿਆਦਾ ਦਾ ਹੈ, ਰਾਬਰਟ ਬੋਰਕ ਦਾ ਡੂੰਘਾ ਬਿਆਨ ਮਨ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈਃ

“.....ਨਿਆਂ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਜਿਸ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਸਪੱਸ਼ਟ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਅਮੂਰਤ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਸੁੱਕੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਪਰਹੇਜ਼ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ ਸਲਾਹ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਲਾਲਚ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਲਈ, ਇਹ ਇੱਕ ਵਾਰ, ਇੱਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਮਨੁੱਖੀ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਹੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕਮਜ਼ੋਰ ਦਰਾੜ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਜੱਜ ਨੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਦੇਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਧਾਇਕ ਨੂੰ ਕਿੱਥੇ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। (ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਮੰਦਰ)

ਨਿਆਂਇਕ ਕਾਨੂੰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮਰਥਨ ਜਾਂ ਤਰਕ ਨੂੰ ਠੋਸ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤਰਕ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਕਾਰਨ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਇਹ ਸਵਾਗਤਯੋਗ ਅਤੇ ਲੋੜੀਂਦੇ ਨਤੀਜੇ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਉਹ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਜਸਟਿਸ ਹੋਮਸ ਨੇ ਨਾਮ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, "ਚਿੰਤਕਾਂ ਦਾ ਸੱਦਾ ਅਤੇ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਾਂਤ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ"। ਫਿਰ ਇਹ ਨਿੱਜੀ ਪਸੰਦ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤਰਕਸ਼ੀਲਤਾ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਵੱਡੇ ਅਤੇ ਛੋਟੇ ਵਿਹੜੇ ਕੋਈ ਨਤੀਜਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ; ਪਰ ਨਤੀਜਾ ਵੱਡੇ ਅਤੇ ਛੋਟੇ ਵਿਹੜੇ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਇੱਕ ਉਲਟ ਹੈ-ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਨਿਰਣੇ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਇਸ ਦੇ ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਖੜ੍ਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਰਾਬਰਟ ਫਰੌਸਟ ਨੇ 'ਫ੍ਰੀ ਆਇਤ' ਕਿਹਾ, "ਨੈੱਟ ਡਾਊਨ ਨਾਲ ਟੈਨਿਸ। " ਫਿਰ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਨਿਯਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਸਿਰਫ ਜਨੂੰਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕਾਨੂੰਨੀ ਤਰਕ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਲੋੜੀਂਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੀ ਬਜਾਏ ਜਾਇਜ਼ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਲਈ ਚਿੰਤਾ ਵਿੱਚ ਹੈ ਜੋ ਜੱਜਾਂ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਲੋਕਤੰਤਰ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਹੀ ਭੂਮਿਕਾ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਨਿਆਂਇਕ ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਦੀ ਰੇਖਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਦੇ ਉਲਟ, ਕਾਨੂੰਨ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਹੈ। ਸੰਸਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਦੇ ਬਹੁ-ਪੱਧਰੀ ਫਿਲਟਰ ਰਾਹੀਂ ਅਸਪਸ਼ਟ ਜਨਤਕ ਰਾਏ ਨੂੰ ਮਾਪਯੋਗ ਵਿਧਾਨਕ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

36. ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਉੱਪਰ ਦੱਸੀ ਗਈ ਚਰਚਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਅਸੀਂ ਪੈਰਾ 83 ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨੰ. (iii) ਅਤੇ (iv) ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨੰ. (v) ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ/ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪਹਿਲੂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨਃ -

1. ਕਿਸੇ ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

2. ਸੀਨੀਅਰ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਆਫ਼ ਪੁਲਿਸ (ਐੱਸ. ਐੱਸ. ਪੀ.) ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਗ਼ੈਰ-ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ।

3. ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਇੱਕ ਢੁਕਵੇਂ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ;

4. ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਹੋਰ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕੇ।

5. ਡੀ. ਆਈ. ਵੱਲੋਂ ਮੁੱਢਲੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਐਸ. ਪੀ. ਪੱਧਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਕੀ ਦੋਸ਼ ਇੱਕ ਕੇਸ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਇਲਜ਼ਾਮ ਵਿਅਰਥ ਜਾਂ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਨਹੀਂ ਹਨ।

6. ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਉਲੰਘਣਾ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਮਾਣਹਾਨੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਯੋਗ ਹੋਵੇਗੀ।

37. ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਉਪਰੋਕਤ ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ ਕਰੀਏ, ਕੁੱਝ ਪਹਿਲੂਆਂ ਉੱਤੇ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਦੁੱਖ ਝੱਲਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 15 ਅਤੇ 1989 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਤਹਿਤ ਸੁਰੱਖਿਆਤਮਕ ਵਿਤਕਰੇ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ।

38. ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਕਾਨੂੰਨ ਤਹਿਤ ਸਾਰੇ ਅਪਰਾਧ ਸੰਗੀਨ ਹਨ। ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ ਸਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ 'ਤੇ ਰੱਖਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਜਾਂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਮੌਜੂਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਅਨੁਸਾਰ, ਨਿਯੁਕਤੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕੋਲ ਕਿਸੇ ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਜਾਂ ਰੋਕਣ ਦੀ ਕੋਈ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

39. ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਲਈ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਸਲਾਨਾ ਰਿਪੋਰਟ 2015-16 ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੁਰੰਤ ਐੱਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈਃ "ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਚਿੰਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੋਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਦੌਰਾਨ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਗਲਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਅਕਸਰ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਨਿਆਂਇਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਆਮ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਵੇਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਕਮੀਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ, ਨਾਲ ਹੀ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵੱਲੋਂ ਰੋਕਥਾਮ/ਇਲਾਜ ਯੋਗ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵੀ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਐੱਨਸੀਐੱਸਸੀ ਨੇ ਐੱਸਸੀ/ਐੱਸਟੀ (ਪੀਓਏ) ਸੋਧ ਐਕਟ, 2015 ਅਤੇ 2016 ਦੇ ਸੋਧ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈਃ

8.6. 1 ਐੱਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਦਰਜ ਕਰਨਾ-ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਅਕਸਰ ਅਸਲ ਐੱਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਦਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲਿਖਤੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਮੁੱਢਲੀ ਜਾਂਚ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਐੱਸ. ਸੀ. ਪੀੜਤਾਂ ਨੂੰ ਆਈ. ਡੀ. 1 ਦੀ ਧਾਰਾ 156 (3) ਤਹਿਤ ਐੱਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਅਦਾਲਤਾਂ ਤੋਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਮੰਗਣ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਮਾਨਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਵੀ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਐੱਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਦਰਜ ਕਰਨ' ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਮਿਸ਼ਨ ਫਿਰ ਇਸ ਗੱਲ ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ/ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਐੱਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਦਰਜ ਕਰਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

40. ਵਿਦਵਾਨ ਅਟਾਰਨੀ ਜਨਰਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸਮੀਖਿਆ ਅਧੀਨ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ ਅੰਕੜੇ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਐਕਟ ਅਧੀਨ 9 ਤੋਂ 10 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਮਾਮਲੇ ਝੂਠੇ ਪਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਸਾਲ 2016 ਦੇ ਐੱਨ. ਸੀ. ਆਰ. ਬੀ. ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਧੋਖਾਧੜੀ ਵਰਗੇ ਹੋਰ ਆਮ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਝੂਠੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤਤਾ ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ 11.51 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਅਤੇ ਅਗਵਾ ਅਤੇ ਅਗਵਾ ਲਈ ਇਹ

8.85 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 482 ਦੇ ਤਹਿਤ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਮੁੱਢਲਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਹਮੇਸ਼ਾ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਅਤੇ ਢੁਕਵੇਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਘੱਟ ਸਜ਼ਾ ਦਰ ਲਈ, ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ। ਗਵਾਹ ਘੱਟ ਹੀ ਦੱਬੇ-ਕੁਚਲੇ ਵਰਗ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਲਈ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਪੱਖਪਾਤੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਜਾਰੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਕਈ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਦਬਾਅ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਵੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਾਲ ਹਿੰਮਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

41. ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਦੇਖਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹਾਂ ਕਿ ਐੱਸ. ਸੀ./ਐੱਸ. ਟੀ. ਅਜੇ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸਮਾਨਤਾ ਅਤੇ ਨਾਗਰਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨਾਲ ਅਜੇ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਤਕਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਫਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਸਮਾਜ ਦਾ ਅਸਮਾਨ ਅਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਵਰਗ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਵਰਗ ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਅਤੇ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਸਮਾਜਿਕ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਬਾਹਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਦੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਉੱਨਤੀ ਲਈ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਸਨ।

42. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 17 ਛੂਆਛੂਤ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਕੀ ਛੂਆਛੂਤ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਗਈ ਹੈ? ਸਾਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮਾਜਿਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਢੁਕਵੇਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਲੱਭਣੇ ਪੈਣਗੇ। ਇਸ ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਜਵਾਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਛੂਆਛੂਤ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਪਿਛਲੇ 70 ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਖ਼ਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਅਜੇ ਵੀ 'ਟ੍ਰਿਸਟ ਵਿਦ ਡੈਸਟੀਨੀ "ਨਾਲ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ' ਅਛੂਤ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਦੁਰਦਸ਼ਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਜੇ ਵੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਨਾਗਰਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ; ਪਿੰਡਾਂ, ਦੂਰ-ਦੁਰਾਡੇ ਦੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤੀ ਹੋਰ ਵੀ ਮਾੜੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਫਲ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਨਾਗਰਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਦੇ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਅਸੀਂ ਸਰੋਤਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਅਤੇ ਸਹੀ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਅਤੇ ਬੇਰੁੱਖੀ ਕਾਰਨ ਹਰਿਜਨਾਂ ਨੂੰ ਸਫਾਈ ਦੇ ਆਧੁਨਿਕ ਤਰੀਕੇ ਮੁਹੱਈਆ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾ ਸਕੇ ਹਾਂ। ਕੀ ਉਹ ਉੱਚ ਵਰਗ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਹੱਥ ਮਿਲਾ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਕੀ ਅਸੀਂ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਸਨਮਾਨ ਦੇ ਉਸ ਪੱਧਰ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਸਕੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਜਾਤੀ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਵਿਤਕਰੇ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਏ ਹਾਂ? ਕੀ ਸਵੱਛਤਾ ਦਾ ਝੂਠਾ ਭੇਸ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਬਚਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਕਿਵੇਂ ਬਣੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਲੋਪ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਕੀ ਅਸੀਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਨਹੀਂ ਹਾਂ? ਇਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਸਿਰਫ਼ ਆਤਮਾ ਦੀ ਖੋਜ ਨਾਲ ਹੀ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇੱਕ ਗੱਲ ਪੱਕੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਅਸਲ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਛੂਆਛੂਤ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੋਏ ਹਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਦੱਬੇ-ਕੁਚਲੇ ਵਰਗ ਨੂੰ ਬੁਨਿਆਦੀ ਨਾਗਰਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਸਹੂਲਤਾਂ, ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਕਿਫਾਇਤੀ ਸਹੂਲਤਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੋਏ ਹਾਂ ਜੋ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਜਿਊਣ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ, ਕਬਾਇਲੀਆਂ ਲਈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਅਲੱਗ-ਥਲੱਗ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ

ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਰਕਮ ਖਰਚ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਹੂਲਤਾਂ, ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਕਿਫਾਇਤੀ ਸਹੂਲਤਾਂ ਵੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ ਹਾਂ, ਇਹ ਕਿੰਨਾ ਚਿਰ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗਾ। ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਥਿਤੀ ਜਿਉਂ ਦੀ ਤਿਉਂ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣੀ ਪਵੇਗੀ ਅਤੇ ਸੱਭਿਅਕ ਸਮਾਜ ਦਾ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ? ਕੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਦੀ ਆੜ ਵਿੱਚ ਉਹ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਫਲ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਵਾਇਤੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ?

43. ਖੜਕ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ, ਏ. ਆਈ. ਆਰ. 1963 ਐੱਸ. ਸੀ. 1295, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜੀਵਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਜਾਨਵਰ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਆਰਟੀਕਲ 21 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਜੀਵਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿੱਚ ਸਨਮਾਨ ਨਾਲ ਜੀਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਬੁਨਿਆਦੀ ਮਨੁੱਖੀ ਸਨਮਾਨ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਹਰ ਪੱਖੋਂ ਬਰਾਬਰ ਮਨੁੱਖ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਛੂਤ, ਦੱਬੇ-ਕੁਚਲੇ ਅਤੇ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਹ ਵੀ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਜਾਤੀ ਦੇ ਅਧਾਰ ਉੱਤੇ ਕੁਲੀਨ ਵਰਗ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਏ ਹਨ। ਜਾਤੀ ਭੇਦਭਾਵ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਡੂੰਘੀਆਂ ਸਨ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰੰਤਰ ਯਤਨ ਜਾਰੀ ਹਨ, ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ, ਸਾਨੂੰ ਅਸਲ ਟੀਚੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਅਤੇ ਸਮੂਹਿਕ ਯਤਨਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਫਲ ਹੋਏ ਹਾਂ।

44. ਲੋਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਗੁਣਵੱਤਾਪੂਰਨ ਜੀਵਨ ਦਾ ਆਨੰਦ ਲੈਣਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਦੇ ਤਹਿਤ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਸਾਰ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹਿੰਚਲਾਲ ਤਿਵਾੜੀ ਬਨਾਮ ਕਮਲਾ ਦੇਵੀ, (2001) 6 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 496 ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਮਨੁੱਖੀ ਸਨਮਾਨ ਨਾਲ ਜੀਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਜੀਵਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਫਰਾਂਸਿਸ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਕੋਰਲੀ ਮੁਲਿਨ ਬਨਾਮ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਲੀ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕ, ਏ. ਆਈ. ਆਰ. 1981 ਐੱਸ. ਸੀ. 746, ਓਲਗਾ ਟੈਲਿਸ ਬਨਾਮ ਬੰਬੇ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ, ਏ. ਆਈ. ਆਰ. 1986 ਐੱਸ. ਸੀ. 180। ਜਨਰਲ - ਬੇਇਨਸਾਫੀ, ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਨ, ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿੱਚ ਗਿਰਾਵਟ, ਕੁਪੋਸ਼ਣ, ਦਲਿਤਾਂ ਦਾ ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਰੋਧ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਹਨ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪੀਪਲਜ਼ ਯੂਨੀਅਨ ਫਾਰ ਸਿਵਲ ਲਿਬਰਟੀਜ਼ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਵਿੱਚ, (2005) 2 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 436:

“34. ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੀ ਜਾਂਚ ਇੱਕ ਹੋਰ ਕੋਣ ਤੋਂ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦਾ ਇੱਕ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦਾ ਗਿਆਨ ਜਾਂ ਤਜਰਬਾ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ, ਅਪਰਾਧ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰੂਪਾਂ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਬੇਰਹਿਮੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਲਿੰਗਕ ਬੇਇਨਸਾਫੀ, ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ, ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿੱਚ ਗਿਰਾਵਟ, ਕੁਪੋਸ਼ਣ, ਦਲਿਤਾਂ ਦਾ ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਰੋਧ ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇੱਕ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਪਹਿਲੂ ਦਾ ਤਜਰਬਾ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੈਕਸ਼ਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ”

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

45. ਸਨਮਾਨ ਨਾਲ ਜਿਊਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਸਨਮਾਨ ਨਾਲ ਮਰਨ ਦਾ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਧਾਰਾ 21 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਗਰਾਂਟ ਉਹਨਾਂ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਨੂੰ ਪਾਇਆ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ 1989 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਚੰਗੀ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਾ ਨਿੱਜੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਾ ਇੱਕ ਤੱਤ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੁਆਰਾ ਜੀਵਨ, ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਅਨੰਦ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਬਰਾਬਰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 21 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਨਾਗਰਿਕ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਇੱਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੱਤ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਹੈ।

ਉਮੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ, (2013) 10 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 591, ਕਿਸ਼ੋਰ ਸਮਰੀਤ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ, (2013) 2 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 398 ਅਤੇ ਸੁਬਰਾਮਣੀਅਮ ਸਵਾਮੀ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ, (2016) 7 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 221. ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, 1989 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਦੇ ਹਨ।

46. ਉਹ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਬੰਨ੍ਹੇ ਹੋਏ ਜਾਂ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਕੁੱਝ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਔਰਤਾਂ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨ ਅਤੇ ਸਨਮਾਨ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰੂਪਾਂ ਵਿੱਚ ਜਿਨਸੀ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਚੈਂਬਰਾਂ ਵਿੱਚ ਜ਼ਹਿਰੀਲੀਆਂ ਗੈਸਾਂ ਕਾਰਨ ਸੀਵਰ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਮਰਦੇ ਹੋਏ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ। ਉਹ ਮੌਤ ਦੇ ਜਾਲ ਵਾਂਗ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਸੀਵਰ ਚੈਂਬਰਾਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਲਈ ਮਾਸਕ ਅਤੇ ਆਕਸੀਜਨ ਸਿਲੰਡਰ ਮੁਹੱਈਆ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾ ਸਕੇ, ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਛੱਡ ਸਕਦੇ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ/ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਤਸ਼ੱਦਦਪੂਰਨ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਬਚ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ, ਅਤੇ ਫਿਰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਨਾਗਰਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਆਨੰਦ ਲੈਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਵਿਤਕਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਮਨੁੱਖੀ ਸਨਮਾਨ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦੇ।

47. ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਧਾਰਾ 14 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਤਹਿਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਏ ਦੀ ਧਾਰਾ 15 (4) ਸੰਵਿਧਾਨ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਜਾਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਛੜੇ ਵਰਗਾਂ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਅਪਵਾਦ ਤਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਨਿੱਜੀ ਵਿੱਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਭਾਵੇਂ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਬਿਨਾਂ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ, ਸਮੇਤ ਵਿੱਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਾਖਲੇ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 15 (5) ਦੇ ਤਹਿਤ ਹੋਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨੁਕਸਾਨਗ੍ਰਸਤ ਸਮੂਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸਹਾਇਤਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਗਰੀਬੀ ਅਤੇ ਨੀਵੀਂ ਸਮਾਜਿਕ ਸਥਿਤੀ ਤੋਂ ਉੱਚਾ ਚੁੱਕਿਆ ਜਾ ਸਕੇ।

ਕੈਲਾਸ ਅਤੇ ਓਰਸ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ। ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ, 2011 (1) ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ 793. ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 15 (4) ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ, ਤਾਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹੋਰਾਂ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਆਮ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਵਿੱਚ ਵਧੇਰੇ ਸਖਤ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਿਆ

ਜਾ ਸਕੇ ਜੋ ਅਸਮਾਨਤਾ ਪੈਦਾ ਕਰੇਗੀ ਜੋ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨਜ਼ੂਰ/ਕਲਪਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਨਕਾਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਹੋਵੇਗੀ ਜੋ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਯੋਜਨਾ ਦੁਆਰਾ ਸਮਰਥਿਤ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਬਲਕਿ ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੋਵੇਗੀ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਲਈ ਇਹ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਦੂਜਿਆਂ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਖੌਤੀ ਉੱਚ ਜਾਤੀਆਂ/ਆਮ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਨੁਕਸਾਨਦੇਹ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਰੱਖੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਪਿਛੋਕੜ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਿੱਚ ਝਾਤੀ ਮਾਰੀਏ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਵਧੇਰੇ ਵਿਤਕਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜੋ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ, ਉਹ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵਿਆਖਿਆਤਮਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

48. ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨ, ਭਾਵ 1989 ਦਾ ਐਕਟ, ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ 2016 ਵਿੱਚ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਕੀਲ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਏ ਜਾਣੇ ਹਨ। ਪੀੜਤਾਂ ਦੇ ਮੁੜ ਵਸੇਬੇ, ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਲਈ ਵੀ ਪ੍ਰੋਤਸਾਹਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

49. ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਇੱਕ ਵਰਗ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉੱਚ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਜਾਂ ਕੁਲੀਨ ਵਰਗ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਇਸ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੇ। ਝੂਠੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਜਾਤੀ ਕਾਰਨ ਹੈ। ਇਹ ਮਨੁੱਖੀ ਅਸਫਲਤਾ ਕਾਰਨ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਜਾਤੀ ਕਾਰਕ ਕਾਰਨ। ਜਾਤੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਕੰਮ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਪਛੜੇਪਣ ਕਾਰਨ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਝੂਠੀ ਵੀ ਹੋਵੇ। ਜੇਕਰ ਇਹ ਗਲਤ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਬੇਬੁਨਿਆਦ, ਇਹ ਨੁਕਸਦਾਰ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਜਾਤੀ ਕਾਰਕ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਮਨੁੱਖੀ ਅਸਫਲਤਾਵਾਂ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੋ ਝੂਠੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦਾ ਆਧਾਰ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕਾਰਨ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਬਦਲਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, Cr.PC ਦੀ ਧਾਰਾ 482 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਧਿਆਨ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

50. ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਪਰਾਧ ਰਿਕਾਰਡ ਬਿਓਰੋ, ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਲ 2016 ਵਿੱਚ 1989 ਦੇ ਐਕਟ ਤਹਿਤ 47,000 ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਾਮਲੇ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਹ ਗਿਣਤੀ ਚਿੰਤਾਜਨਕ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਇਹ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਕਾਰਨ ਹੈ।

51. ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ, ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਦੁੱਖ ਝੱਲਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ, ਜੇ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਲਾਭਕਾਰੀ ਸੁਰੱਖਿਆਤਮਕ ਵਿਤਕਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰ

ਸਕਦੇ, ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਨੁਕਸਾਨਦੇਹ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖ ਸਕਦੇ ਜੋ ਅਸਮਾਨਤਾ ਨੂੰ ਵਧਾ ਕੇ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਬੁਨਿਆਦੀ ਮਨੁੱਖੀ ਸਨਮਾਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਝੂਠਾ ਜਾਂ ਧੋਖੇਬਾਜ਼ ਵਿਅਕਤੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਹਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਆਪਣੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਬੋਲਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ। ਉਹ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਉੱਚ ਜਾਤੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਬੋਲਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਪੀੜ੍ਹਤਾਂ ਦੇ ਮੁੜ ਵਸੇਬੇ ਲਈ ਸੋਧ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਸਾਰੇ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਸਮੇਤ ਬਰਾਬਰ ਹਨ। ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਜੋਂ ਮੰਨਣਾ ਜੋ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਤਹਿਤ ਝੂਠੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਵਿੱਤੀ ਲਾਭ ਵਜੋਂ, ਬੁਨਿਆਦੀ ਮਨੁੱਖੀ ਸਮਾਨਤਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਵਰਗ ਦਾ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਏਗਾ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਵਿੱਤੀ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਜਾਂ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਝੂਠੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦਰਜ ਕਰੇਗਾ। ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਸੱਟ ਦਾ ਅਪਮਾਨ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਸਿਰਫ ਇਸ ਤੱਥ ਦੁਆਰਾ ਕਿ ਵਿਅਕਤੀ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਲਾਸ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਮਨੁੱਖੀ ਅਸਫਲਤਾਵਾਂ ਕਾਰਨ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਜਾਤੀ ਕਾਰਕ ਕਾਰਨ। ਤੇਜ਼ਾਬੀ ਹਮਲੇ, ਐੱਸ. ਸੀ./ਐੱਸ. ਟੀ. ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਜਿਨਸੀ ਸ਼ੋਸ਼ਣ, ਬਲਾਤਕਾਰ, ਕਤਲ ਆਦਿ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿੱਤੀ ਲਾਭ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਤੁਰੰਤ ਐੱਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

52. ਇਹ ਇੱਕ ਮੰਦਭਾਗੀ ਸਥਿਤੀ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਅਜੇ ਵੀ ਜਾਤੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਪ੍ਰਚੱਲਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਲੋਕ ਝੁੱਗੀਆਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ, ਗੁੰਬਦ ਦੇ ਹੇਠਾਂ, ਅਤੇ ਉਹ ਅਜਿਹੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

53. ਅਜਿਹੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅਜਿਹਾ ਵਿਵਹਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਐੱਸ. ਸੀ./ਐੱਸ. ਟੀ. ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿਪੋਰਟ, ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਮੁੱਢਲੀ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਐੱਸ. ਪੀ., ਜਦੋਂ ਕਿ Cr.PC ਤਹਿਤ ਸੰਗੀਨ ਅਪਰਾਧ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉੱਚ ਜਾਤੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਤੁਰੰਤ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੁਰੰਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ, 1989 ਦੇ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਇੱਕ ਸ਼ਰਤ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਹ ਅਨੁਛੇਦ 15,17 ਅਤੇ 21 ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੁਰੱਖਿਆਤਮਕ ਵਿਤਕਰੇ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਸਮਾਨ ਮੰਨਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸਹਾਇਕ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨੀਵਾਂ ਦੇਖਣਾ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ। ਇਹ ਆਈ. ਡੀ. 1 ਤਹਿਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਉਲਟ ਵੀ

ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਲਲਿਤਾ ਕੁਮਾਰੀ (ਉੱਪਰ) ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਲਟ ਵੀ ਹੋਵੇਗਾ।

54. (iii) ਅਤੇ (iv) ਵਿੱਚ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ 1989 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 18 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜਾਪਦੇ ਹਨ; ਜਦੋਂ ਕਿ ਇੱਕ ਉਦੇਸ਼ਪੂਰਨ ਵਿਆਖਿਆ ਦੁਆਰਾ ਢੁਕਵੇਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਬੰਧ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਐੱਮ. ਪੀ. ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਆਰ. ਕੇ. ਬਲੋਥੀਆ (1995) 3 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ 221. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਨਿਰੰਤਰ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਕੇਸ ਨੂੰ ਐੱਸ. ਸੀ./ਐੱਸ. ਟੀ. ਐਕਟ 1989 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 18 ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਣਾਈ ਗਈ ਰੋਕ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੇ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ (ਉੱਪਰ) ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਕਥਿਤ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਖੋਹਣਾ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਢੁਕਵੀਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

55. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਰਦੇਸ਼ (iii) ਅਤੇ (iv) ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸਾਲ 2016 ਵਿੱਚ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੋਧ ਅਨੁਸਾਰ, ਮੁਕੱਦਮਾ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਐਕਟ/ਨਿਯਮਾਂ ਤਹਿਤ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਯੋਜਨਾ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ।

ਰੀ ਵਿੱਚਃ ਨਿਯੁਕਤੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀਃ

56. ਜਨਤਕ ਸੇਵਕਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਧਾਰਾ 197, Cr.PC ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਪ੍ਰਬੰਧ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕਾਂ ਦੇ ਨੋਟਿਸ ਨੂੰ ਰੋਕ ਕੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਨਿਯੁਕਤੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਅਪਰਾਧ ਅਤੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਪੜ੍ਹਾਅ 'ਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਧਾਰਾ 197, Cr.PC ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਚੱਲੇਗੀ। ਧਾਰਾ 41, Cr.PC ਹਰੇਕ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੰਗੀਨ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ Cr.PC ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (ਸੀ) ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੰਗੀਨ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਉਹ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਬਿਨਾਂ ਵਾਰੰਟ ਦੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

57. ਜੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇਹ ਸ਼ੱਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤੰਗ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਝੂਠਾ ਫਸਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਧਾਰਾ 482 ਤਹਿਤ ਐੱਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੜੀਸਾ ਰਾਜ ਬਨਾਮ. ਦੇਬੇਂਦਰ ਨਾਥ ਪਾਧੀ, (2005) 1 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 568।

58. ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਉਸ ਉੱਤੇ 1989 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਕਲਪਨਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ; ਇਹ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਲਈ ਰਾਖਵੇਂ ਖੇਤਰ ਉੱਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਹੈ। ਇਹ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਵਿਧਾਨਕ ਰੰਗ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ ਜੋ ਅਦਾਲਤਾਂ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

59. ਇਹ ਦਿਸ਼ਾ ਪੱਖਪਾਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪੇਚੀਦਗੀਆਂ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੇਗੀ। ਕਿਸ ਅਧਾਰ ਉੱਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਇੱਕ ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਵੇਗਾ? ਜਦੋਂ ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਤਾਂ ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ? ਕੀ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੇਸ ਡਾਇਰੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿੱਥੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਤੱਵ ਨਿਭਾਉਣ ਵਿੱਚ ਨਾ ਹੋਏ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਇਸ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। 1989 ਦੇ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਹਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕਾਫ਼ੀ ਸਮਾਂ ਲੱਗਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਨਿਯੁਕਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨੀ ਹਕੀਕਤਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਦੀ ਅਗਲੇਰੀ ਪ੍ਰਗਤੀ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਈ ਵਾਰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਕਸਰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੋਈ ਸਮੱਗਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਅਥਾਰਟੀ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗ਼ੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੈ। ਨਿਯੁਕਤੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕਿ ਇੱਕ ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਅਤੇ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਖੋਹਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਕਿ ਕੀ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ੀ ਧਾਰਾ 438 ਦੇ ਤਹਿਤ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਜਾਂ ਧਾਰਾ 439 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੋਈ ਮੁੱਢਲਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ। ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ 1989 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਾਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੈ।

60. ਜਾਰੀ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ, ਕਈ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਸੰਗਤ ਸਥਿਤੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਨਿਯੁਕਤੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਕਈ ਪੇਚੀਦਗੀਆਂ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧੀ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਲਈ, ਸ਼ਾਇਦ ਇੱਕ ਲੋਕ ਸੇਵਕ, ਇਹ Cr.PC ਦੇ ਆਮ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਨਿਯੁਕਤੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਆਗਿਆ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਅਤੇ ਆਈ. ਡੀ. 1 ਦੇ ਤਹਿਤ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ 1989 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਰਾਈਡਰ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਪੱਖਪਾਤੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਿਰਫ਼ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਤੱਵਾਂ

ਦੇ ਪਾਲਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਕੁਝ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਨਹੀਂ। ਜੇਕਰ ਐਕਟ ਅਧਿਕਾਰਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਡਿਊਟੀ ਨਿਭਾਉਣ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

61. ਨਿਯੁਕਤੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸੰਗੀਨ, ਗੈਰ-ਜ਼ਮਾਨਤੀ ਅਪਰਾਧ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਂਚ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਐੱਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਉੱਤੇ ਨਹੀਂ ਬੈਠ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਕਾਰਜ ਨਿਯੁਕਤੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦੀ ਕਲਪਨਾ Cr.P.C ਜਾਂ 1989 ਦੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਰਾਇਡਰ 1989 ਦੇ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਇਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੀ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਅਧਿਕਾਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਕੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਹ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਲਈ ਰਾਖਵੇਂ ਖੇਤਰ ਉੱਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਮ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਆਮ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਾਈਡਰ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

62. ਜੇਕਰ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਆਗਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਹੋਰ ਵਿਗੜ ਜਾਵੇਗੀ। ਜੇਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨਦੇਹ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਸ ਸ਼ਰਤ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ ਤੋਂ ਵੀ ਨਿਰਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਉੱਤੇ ਸ਼ੱਕ ਦਾ ਪਰਛਾਵਾਂ ਪਾਇਆ, ਜਿਸ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਕਲਪਨਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਹੋਰ ਜਾਤੀਆਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ; ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ 1989 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੁਆਰਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਦਿਨ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਹਨ ਜਦੋਂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਲਈ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨੀ ਪੈ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਜਾਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਬਾਰੇ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਪਰਾਧਿਕ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਦਖ਼ਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰਨਾ ਨਿਯੁਕਤੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਐਕਟ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਹੀ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪੇਚੀਦਗੀਆਂ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਾਂਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕਲਪਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। 1989 ਦੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਦੱਬੇ-ਕੁਚਲੇ ਵਰਗ ਦੀ ਦੁਰਦਸ਼ਾ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵਧਾਏਗੀ। ਹਵਾਲੇ ਵਿੱਚਃ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਐੱਸਐੱਸਪੀ ਦੁਆਰਾ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀਃ

63. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦੱਸੇ ਗਏ ਕਾਰਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ, ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਐੱਸਐੱਸਪੀ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਪੱਖਪਾਤਪੂਰਨ ਅਤੇ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਸੁਰੱਖਿਆਤਮਕ ਵਿਤਕਰੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅਜਿਹੇ ਕੋਈ ਦਿਸ਼ਾ-

ਨਿਰਦੇਸ਼ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ, ਜੋ ਵਿਧਾਨਕ ਹੋਣ। ਜਦੋਂ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਤਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਨੇਕ ਨੀਅਤ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ, ਇਸ ਨੂੰ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਦੀ ਮਿੱਠੀ ਮਰਜ਼ੀ' ਤੇ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਕਿੰਨਾ ਵੀ ਉੱਚਾ ਹੋਵੇ। ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਾ ਅਰਥ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਇਹ ਵੀ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਤਾਂ ਜਾਂਚ ਕਿਵੇਂ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਇਹ ਸਮਝਣ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਲਈ ਐਸ. ਐਸ. ਪੀ. ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਰਤ ਨੂੰ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਇਸ ਨਾਲ 1989 ਦੇ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਹੋਰ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਤਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ਼ਃ

64. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ, ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਨੂੰ ਐੱਸ. ਐੱਸ. ਪੀ. ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਤੇ ਗ਼ੈਰ-ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਹੋਰ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਲਈ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਨਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਭਿਆਸ ਵਿੱਚ ਏ ਹੈ

ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਜਦੋਂ ਅਪਰਾਧ 1989 ਦੇ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਾਧੂ ਬੰਧਨ ਦੀ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਜਾਂ ਗ਼ੈਰ-ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇ। ਹੋਰ ਵੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਅਧਿਕਾਰੀ/ਐਸ. ਐਸ. ਪੀ. ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਦਰਜ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹਤਾਲ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

65. ਇਹ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਵੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਡੀ. ਐੱਸ. ਪੀ. ਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਮੁੱਢਲੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਦੋਸ਼ ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮਾਮਲਾ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਇਲਜ਼ਾਮ ਵਿਅਰਥ ਜਾਂ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਸੰਗੀਨ ਅਪਰਾਧ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਐੱਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਲਲਿਤਾ ਕੁਮਾਰੀ (ਉੱਪਰ) ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕੋਈ ਮੁੱਢਲੀ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਕੋਡ ਆਫ਼ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਮੁੱਢਲੀ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਐੱਸ. ਸੀ./ਐੱਸ. ਟੀ. ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਸ ਨੂੰ ਡਿਪਟੀ ਰੈਂਕ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਸੰਚਾਲਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਐੱਸ. ਪੀ. ਦਾ ਨੰਬਰ ਡੀ. ਐੱਸ. ਪੀ. ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਦੇ ਰੁਖ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁੱਢਲੀ ਜਾਂਚ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਕਵਾਇਦ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਾ ਅਰਥ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਸੰਗੀਨ ਅਪਰਾਧ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਮੁੱਢਲੀ ਜਾਂਚ ਹੋਣ ਤੱਕ ਐਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਮੁੱਢਲੀ ਜਾਂਚ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਲਜ਼ਾਮ ਝੂਠੇ ਜਾਂ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਹਨ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਐੱਫ. ਆਈ.

ਆਰ. ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਕਿਵੇਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਇਹ ਨਿਰਦੇਸ਼ (iv) ਹੋਰ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਉੱਚ ਜਾਤੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਨੁਕਸਾਨਦੇਹ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਮੁੱਢਲੀ ਜਾਂਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਐਕਟ 1989 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁੱਢਲੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

66. ਇੱਕ ਜਾਤੀ ਰਹਿਤ ਸਮਾਜ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਅੰਤਮ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਪਵਿੱਤਰ ਉਮੀਦ ਨਾਲ ਸਮਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਦਿਨ ਆਵੇਗਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਨਿਰਮਾਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਸਾਨੂੰ 1989 ਦੇ ਐਕਟ ਵਰਗੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਐੱਸ. ਸੀ./ਐੱਸ. ਟੀ./ਓ. ਬੀ. ਸੀ. ਨੂੰ ਕੋਈ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਵਰਗ ਹਰ ਪੱਖੋਂ ਬਰਾਬਰ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਜਾਤੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਜਾਂ ਐੱਸ. ਸੀ./ਐੱਸ. ਟੀ. ਜਾਂ ਓ. ਬੀ. ਸੀ. ਦਾ ਵਰਗ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਾਰੇ ਨਾਗਰਿਕ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਟੀਚੇ ਅਨੁਸਾਰ ਬਰਾਬਰ ਹੋਣਗੇ।

67. ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਲਈ ਰਾਖਵੇਂ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਘੁਸਪੈਠ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹਨ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 15 (4) ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੱਬੇ-ਕੁਚਲੇ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਵਿਤਕਰਾ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 142 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨੰ. (iii) ਅਤੇ (iv) ਹੋਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਅਸੀਂ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨੰ. (v) ਵੀ ਅਲੋਪ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਮੀਖਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਉੱਪਰ ਦੱਸੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

68. ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਆਦਿ ਸਬੰਧੀ ਸਾਰੀਆਂ ਲੰਬਿਤ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦਿਵਿਆ ਪਾਂਡੇ ਸਮੀਖਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੈ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Tarun Mehra

Advocate